

Mahjas Weefis

Nr. 9.

Rīgā, 3. martā 1910. g.

55. gada gabjums.

Swaigšņu pafaule.

Profesora Dr. Hermana J. Kleina.

(Turpinājums.)

III.

Stahwu swaigšņu (fauku) attahkumi.

Pat zaur wisstiprako tahsklati un pee wisstiprakās paleelinafšanas katra stahwu swaigšne parahdas weenmehr tā gaismas punktš, kurš atšekiras no ziteem weenigi zaur gaischumu un krahsu, bet pee kura nawa nowehrojamas nekahdas fewišklas ihpafchibas. No ta janahf pee flehdseena, ka stahwu swaigšņu (fauku) attahkums no semes ir milšigs, nefalihdšinami leelaks nekā faules, mehnescha un planetu attahlums, pee kureem ar tahsklatu war nomanit toti daudš fawadibu. Un pateesi, stahwu swaigšņu (fauku) attahkumi tif milšigi leeli, ka zilweta eedomu spehja newar tos aptverofchi eedomatees. Wezlaitu dsejneeks Homers domajās scho milšibu isteizis ar schahdeem wahrdeem: „Ja dewinas deenas un naktis kristu no debesim dšelfs ahmurs, tad tikai desmitā wiņsch nonahktu semē.“ Bet tahda fantafijas spehle nefneedš pat attahlumu starp fauli un semi un schis attahlums ir atkal nenofihmigs preekšch wistuwatās stahwu swaigšnes attahkuma no mums. Paluhkofimees kahdā wiņšē ir mehginats ismehrot stahwu swaigšņu attahlumus. Astronomš pee tam riškojas tahdā pat kahrtā, tā semes mehneeks, kurš nosafa winam nepeeeetama punkta attahkumu. Abi pee tam atbalstas uf geometrijas mahzibam. Wini papreekšch ismehro pamatliniju jeb bafi, no kuras galigajeem punkteem wini nowehro to objektu, kura attahkumu tee meklē. Pee stahwu swaigšņu attahkumu mehroschanas nowehrojumeem par bafi teek peenemts semes zetu zaurmehrs (diametrs), kas istaifa apm. 40 miljonu juhdses. No abeem schis milšigās pamatlinijas gala punkteem astronomš nowehro atteezigo swaigšni. Ja nu mehš eedomafimees diwas taifnas linijas, wiltas no swaigšnes uf abeem bafija galeem, tad dabušim,

eeskaitot pamatliniju, trihsstuhri, kura stuhri ir swaigšnē un abos pamatlinijas gala punktos. Schinis stuhros fatel ik pa diwas no minetām trijam linijam un istaifa lenkus, kureem kopā ir 180 gradu. Geometrija nu mahza, ka ja schee trihs lenki un weena fahnu linija ir šinami, tad abas pehdejās linijas ir weegli atrodamas zaur isrehkinafchanu. Schai gadijumā mums ir pasihstama pamatlinija — semes zeta garums, kuras garums ir 20 milj. juhdses. No trijeem lenkeem astronomš ismehro abus pamatlinijas gala punktā atrodofchos un tā ka kopigs lenkis ir 180 gr., tad zaur to war issinat trescho, kura stuhris ir šinamā swaigšnē. Scho trescho lenki fauz par parallaktisku. Par kahdas swaigšnes gadskahrtigu parallakšu apšihmē to lenki, kahdā parahdas semes zeta pusmehrs (radijs) štatotees no swaigšnes. Tā tad buhs weegli faprotams, kas teek isteitš ar beeschi leetoto teikumu: isrehkinat swaigšnes parallakšu un tāpat weegli faprotams buhs ari tas, ka jo masaks ir kahdas swaigšnes parallakšs, jo tahfat wina atrodas no semes.

Kad Koperniks pirmais ar drofchu rofu falauja debesš fpraischfus un pašludinaja muhfu semes kustefchanos ap fauli, wiņsch flaidri finaja, ka pamatojotees uf teem dafschadeem stahwofkeem, kuras muhfu seme eenem katru gadu pafaules telpās, wajaga rahditees stahwu swaigšņu parallakšam. Nu bija no swara, waj nowehrojumi ir deesgan smalki, lai to waretu pasihf. Tas fawukahrt atkarajas no mehrojamo instrumentu pareiřibas. Kopernika laikos wareja pee debesim ismehrit lenki $\frac{1}{6}$ gradus jeb 20 hogenminutes leelumā, bet neweena stahwu swaigšne nerahdija parallakša pee schi leeluma. Kopernikam un wina tuwatajeem pehzuahzejeem wajadseja apmeerinatees ar to jehdseenu, ka stahwu swaigšnes ir no semes tahfat

kà 344 semes zeta pušmehri jeb tahtat kà 6880 miljonu juhdses. Astronoma Tycho Brahes nowehrojumi, kurfch darbojās pušgadu ſimteni wehlfak, bija deſmitreis ſmalkati nekà Kopernika nowehrojumi. Bet ari tad neweena no pehtamàm ſtahwu ſwaigſnem nerahdija parallaſku un zaur to tad bija droſchi tikai taš, ka tuwakà ſwaigſne wehl nawa 68,800 juhdschu attahkumà no ſemes.

Pehz pušotra ſimta gadeem bija astronomiſtu instrumentu iſgatarwoſchanas mahkſla, tàpat ari beſtkuhdaina nowehroſhana ar ſcheem instrumenteem tiktahf attihſtijufes, ka angfu astronomš Bredlijs (Bradley) dabuja 60 reis ſmalkatus mehrus nekà Tycho Brahe. Tomehr neweena no nowehrojamàm ſwaigſnem nerahdija ne maſakàs parallaſka ſihmes un zaur to bija nahkts pee flehdseena, ka ſtahwu ſwaigſnes ir wiſmaf 4000 reis 1000 miljonu juhdses no mums atſtatu. Un ne beſ eemeſla iſlitàs wairaf kà ſchaubami, ka tahdu reis buhtu eeſpehjams dabut wehl ſmalkatus astronomiſtus iſmehrojumuš, kà taš bija iſdewees Bredlijam. Lai dabutu jehdseenu par to, žif maſ ir $\frac{1}{60}$ dafu bogenminutes, tà tad weenas bogenſekundes lenkis, ir jaſin, ka žilweta maſ, turets redſes tahtumà no azim, aiſnem lenki 20 bogenſekundes leelu. Pehz wiſa ta nawa ko brihnetees, ka tikai preekſch 70 gadeem ar wiſpilynigato instrumentu palihdſibu iſdewàs iſmehrot tahdas ſtahwu ſwaigſnes parallaſku un lihds ar to ari winas at-tahtumu. Ia ir ſwaigſne Nr. 61 Gulbja ſihmè, pee kuras bija panahkumi ſlawenajam astronomam Weſſelam. Winas attahkums ir 8000 reis 1000 miljonu juhdses un lai ſcho telpas beſdibeni noſkreetu gaiſmas ſtars, tad winam ir waja-dſigs $6\frac{1}{2}$ gadu laika, tà ka tee ſtari, kuras mehs tagad no minetàs ſwaigſnes redſam, ir no winas iſgahjuſchi preekſch tik daudš gadeem. Ia ſwaigſne iſdſiſtu ſchodeen, tad tomehr mehs winu redſetu wehl $6\frac{1}{2}$ gadus mirdſam pee debeſim. Ne weens mirſtigais newar teeſchi nojehgt un eedomatees tahdu attahtumu. Ia ari peewestu, ka wiſahtrakajam dſelſszeka wilzeenam jaeet buhtu 80 milj. gadu, lai noſkreetu attahtumu ſtarp ſemi un 61. numura ſwaigſni Gulbi, tad mums ir tikai žiti ſkaitfi, bet ne ap-jauſchama gleſna.

Žif lihds ſchim ſinams, tad tuwakà ſtahwu ſwaigſne muhfu ſemei ir mirdſoſchà Alfa Bentaſurà pee deenwidus debeſim. Winas attahlums iſtaifa 4500 reis 1000 miljonu juhdses jeb ir 225,000 reis tik leels kà ſaules attahtums no ſemes. Spreeſchot pehz wiſàm lihds ſchim notifuſcham

iſpehtifchanam nawa neweenas ſtahwu ſwaigſnes, kura buhtu ſemei tuwat par 4000×1000 miljonu jeb 4000 miljardu juhdses. Scho attahlumu apſihmè ar wahrdu ſ w a i g ſ c h n u t a h l u m s, un gaiſmai, lai to noſkreetu, waja-dſigs $3\frac{1}{4}$ gada ilga laika. To ſwaigſchnu ſkaiſs, kuru attahlumu waretu teeſchi iſmehrot, wehl ir koti maſš. Starp tam no paſihſtamàm ir Sirijs, kura attahkums ir 2,6 ſwaigſchnu tahtumi, Wega ar 20 ſw. tahtumeem, Kapella ar 2,5 ſwaigſchnu tahtumu attahtumu. Peenemot, ka ſwaigſchnu ſawſtarpigi attahtumi leelumà un wiſpahrigi naw par daudš daſchadi un ka neſpoſchakàs ſwaigſnes zaurmehrà ari ir wiſtahtakàs, ir mehginats noteikt zaurmehra attahtumuš ſtarp daſchada ſpoſchuma ſwaigſnem. Pehz teem ſpreeſchot wiſwahjal ſpihdoschàs, ar kailàm azim wehl ſaredſamàs ſtahwu ſwaigſnes ir tahdà attahtumà, kuru gaiſmas ſtars war noſkreet tikai pehz 100 gadeem. 10. leeluma ſwaigſnes, tà tad wiſmaſakàs, kuras ar widejà ſtipruma tahtſkatu redſamas ir 500 gaiſmas gadu attahlumà un wiſmaſakàm ſwaigſnitem ko ar muhfu miſſigatajeem teleſtopeem war eeraudſit, wajaga buht tahdà attahtumà, preekſch kura noſkreeschanaš gaiſmai waja-dſigi wairaki gadu tuhtſtoſchi.

Ia ir ſinams ſtahwu ſwaigſchnu attahtums un ſpoſchums, tahdà wina parahdas, tad no ta war aprehſinat ſwaigſnes pateeſo ſpoſchumu winas dſimtenè, t. i. war noteikt žif reis gaiſchaka waj wahjaka wina mums parahditos, ja at-raſtos muhfu ſaules weetà. Muhfu ſaule ir taiſni 15,000 miljonu reis gaiſchaka kà Sirijs, bet ja wina tiktu nolikta pehdejà attahtumà, tad wina mums iſrahditos 50—60 reis neſpoſchaka, kà tagad parahdas mums Sirijs. No ta redſamš, ka Sirijs ſawà dſimtenè ir tahda ſaule, kura pahſpehj muhſejo ſpoſchuma ſinà 50—60 reifes. Žilweta aš newaretu panest tahda ſpoſchuma, no ſchis ſwaigſnes ſturu eeſpaida tàš ſkuhtu aſlas. Paſaules telpàs ir ari ſtahwu ſwaigſnes maſaf ſpoſchàs, nekà muhfu ſaule; pee tahdàm peeder peem. ſwaigſne Nr. 61 Gulbja ſihmè.

Ar ſpektroſkopa palihdſibu ir atraſti ari peeturas punkti ſpreedumam par ſtahwu ſwaigſchnu temperaturu. Žif gradu augſta ta ir, 10 jeb 100 tuhtſtoſchu, taš gan wehl tagad mums nawa ſinams, bet tomehr newar buht ſchaubu, ka tàš ſwaigſnes, kuru ſpektres lihdsigs Sirija ſpektram, ir uſſtatamas wiſpahrigi par karſtakàm nekà tàš, kuru ſpektres lihdsinas muhfu ſaules ſpektram. Ia tad Sirijs ir paſaules kermens, kura karſtums un ſpoſchums daudſkahrtigi pahſpehj muhfu ſauli. (Turpmat wehl.)

Biologiſkas parahdibas.

J. Nowikowa.

VII.*)

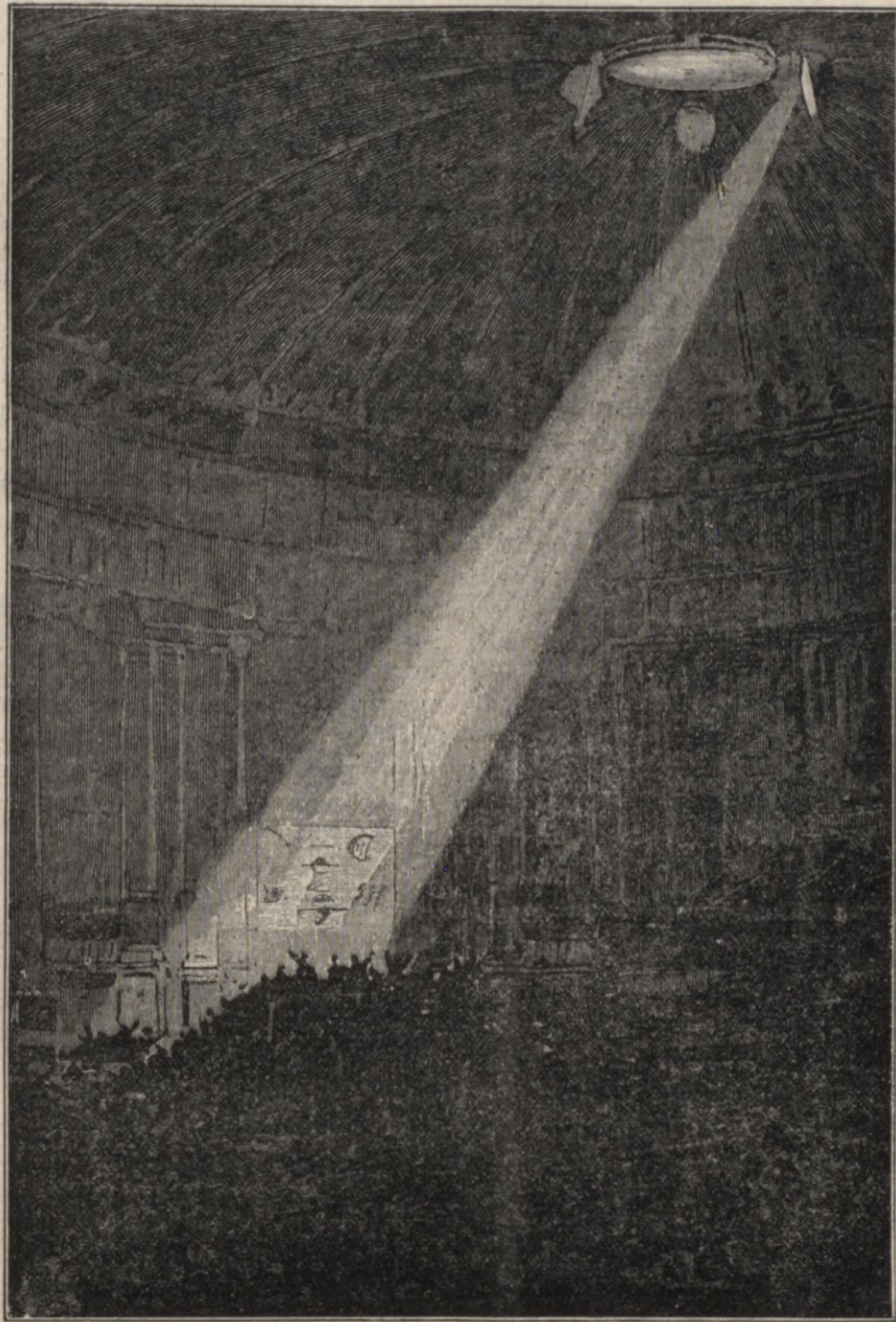
II. Laſtajs ſapratiš, ka man naw eeſpehjams ſneegt kaut ari tikai pawirſchu pahſſtatu par žilwetu technikas attihſtiſchanos. No atmenu žirwja lihds muhfu rotazijas drukajamàm maſchinam ejam pa nepahrtrauktu iſgudrojumu

*) Stat. „M. W.“ 8. num.

rindu. Ia mehginatum ſneegt kaut iſfu ſaraſtu, tad taš noſihmetu attahrnot žiwiliſazijas wehſturi. Es tapehz ap-robefchojos ar daſcheem peemehreem, lai rahditu, tahdà mehrà eerotſchi palihdſejufchi laiku pahrwaret.

Bet no paſcha ſahkuma jau wajaga ſlaidribu par to, ka žilwetu technika kahpj no weentahrſchà kwadrata uſ

Marša šinøjums semei.

fubu un tad tahlal lihds zeturtai potenzi. Tā ir eerotšči, furus pagatawo semes teeschai apstrahdaschanai, tad atkal tahdi zitu rihku pagatawoschanai, maščinas atkal scho rihku isgatawoschanai u. t. t. Lokomotive rudu weščanai us kaušetawu ir peektā waj festā grada instruments. Za- apdomā ari, ka wiš instrumenti weens otram kalpo; tā lokomotive war west rudu metalu fabrikam, turas atkal isgatawo lokomotives.

Peh; schim peesihmem nu pahreesim us peemeheem, tā maščinas laiku pamašina. Spezialistu isstrahdati, wišai šihti aprehkini rahda mums, ka weenas desetinas semes ap- strahdaschanai wajaga 24 deenu ar lahpsu, kamehr ar arklu to isdara 2 $\frac{1}{2}$ deenās. Wehl masat laika sinams wajaga ar elektribas spehtu dšihtam arklam. Ar istapti weenu desetinu war noptant 3 $\frac{1}{3}$ deenās un ar plaujamu un ņeenamu maščinu $\frac{1}{5}$ deenā. 1854. gadā Amerikā wajadseja 4 stundas un 34 minutes weena puhra tuturusas raschoschanai. 1900. g. wajadseja tikai 34 minutes, tā tad astoreis masat laika. Preešch labibas ahtrums kluwis 18 reis leelaks. Saweenotās Walsis weens wihreets speh; raschot tik daud; labibas, ka no tās war pahritt 250 personas; Eiropas semes palituschas tahlu patat, jo te weens wihrs speh; raschot labibu tik preešch 30 zil- wekeem. Saweenotās Walsis weens strahdneeks produzē zaur ņaweem pilnigakeem instrumenteem tik pat daud; labibas kā trihs strahdneeki Anglijā, 4 — Franzijā, 5 — Bahzijā. Kad amerikānu laukstrahdneeks uštura 250 zil- wekus, tad wišch teem dod eespehju nodarbotees ar zitu darbu un wišch tahdejadi 249 zilwekus atswabina no kautņaimneeziabas darba. Eiropas strahdneeks no ta at- swabina tikai 29 zilwekus. Peenemšim nu us azumirkli, ka ņamehrs starp Amerikas un Eiropas darbu wišās nosarēs ir weenads, tad ņchai gadijumā 250 amerikāni warēs no- dotees 250 daschadeem darbeem, kamehr 250 eiropeschi warēs nodotees tikai 30 daschadeem darbeem un tas nosihmē to pašču, ka Amerikā itweens usderums teek ispihdits 8 reis ihfatā laikā nekā Eiropā.

Bahreesim nu no kautņaimneeziabas us ruhpneeziabas no- ņarem. Preešch dascheem gadeem kalnraktuwem isgudroja ņawadas ar elektribu dņenamas maščinas, ar kuru palih- dšibu weenu tonnu ogku war eeguht 191 stundā, kamehr agrak wajadseja 387 stundas. Metalu kaušetawas 1851. g. pa 24 stundam dawa 25—30 tonnas kaušeta metala, tagad turpretim 480 tonnu. Tā zaur isgudrojumeem metalu raschoschana pa 45 gadeem kluwufe diwdesmit reis ahtrata.

Penelopes mahjās atradās 35 eedšihwotaji, no kureem 12 nodarbojās ar labibas maščanu. Tagad pilnigi is- rihkotās maltuwēs weens strahdneeks ņamat stundas laikā 100 pudus labibas, kamehr ņenlaidu wehrgs paspehja tikai 20 mahzinas ņamalt. Tā muhšu deenās weens strahdneeks ņamat miltus preešch 92,000 zilwekeem, kamehr Penelopes mahjās wišch spehja ņamalt tikai preešch 3 zilwekeem.

Daschās modernās ruhpneeziabās darba paahtrinashana ir pawisam apbrihnojama. Waretu peewest neņkaitamus peemehrus. Rahds amerikānis isgudrojis maščinu, ar kuru

forsetes pogu zaurumus war istaišt desmit reis ahtrak nekā agrak. Tagad atkal lahda jauna maščina scho darbu pa- ahtrina wehl par desmit reisem, tā ka pret agrakeem laiteem rehkinot darbs teek padarits 55 reis ahtrak. Neņen is- gudrota sistema preešch elektrisku drahschu apwehrpschanas, kura pa weenu stundu war apwehrpt 3500 pehdas, kamehr agrak wareja tikai 200 lihds 350 pehdas. Weens weenigs strahdneeks tagad minutes laikā speh; isgatawet 250 pehdas awišču papira; un pee tam schis strahdneeks wairak nekā nedara, kā tikai usrauga maščinu. Ir sinams, kahds leels solis ir grahmatu drukashana pret agrakajeem no- rashtitajeem. Bet tagad no winām pirmajām drukajamām maščinām noeets tahds patš zela gabals, kā no norashtitaja lihds pirmajai drukajamai maščinai. Preešch 20 gadeem isgudrotās daschadas burtu ņaleekamās maščinas, kuras strahdaja 6 reis ahtrak nekā ar rotam. Tad paschā ruhpn- neezibā pasihstami uslabojumi, kahdi ņaņneegti ar rotazijas maščinām. Kamehr wezajās speestawās pa stundu ap- drukata 400—500 loņnes, kamehr tagad 72,000. Neņen runaja par kahdu reprodukijas metodi ar Rentgena ņtareem, ar kuras palihdšibu weens weenigs zilweks stundas laikā spehtu isgatawot 10,000 kopijas.

Ja buhtu eespehjam aprehkinat to laiku, kuru zilweki eetaupa zaur maščinām, tad buhtu ta apmehram formula, kura issata zilwezes ņaņneegto progresu. Saprotams, ka mums nemas naw eespehjam apjehgt scho ņumu. Tatschu waram peewest daschus ņaittus, kuri atteezas us ņewiščkam nosarem. Ir aprehkinats, ka pee tagad weena zilweka pa- strahdata darba agrak, t. i. kahdu ņimtu gadu atpakal buhtu wajadsejis: kurneeziabā 5 strahdneekus, zepurneeziabā 6 strahdneekus, ausluwēs 30, drukatawās 100 un wehrp- tuwēs 1100.

Atleek mums runat kahdu wahrdu wehl par kahdu paahtrinashanu, kura gan dibinajas us techniku, bet ņa- ņneedsama tomehr ari ar ziteem lihdsjekkeem, proti, par panehmeeneem.

1890. gadā Transwalā leetotā rihziba atkahwa no rudam eeguht tikai 55% no tanī atrodamā ņelta. Zaur kahdu jaunu maščinu, bet ari zaur jauneem panehmeeneem ņimijā tagad war jau atschirt 90% ņelta un drihs ween zer iswiht beidsame ņelta tšchipatinu. Ar ziteem wahrdeem tas nosihmē, ka tagad wajaga tikai pušes rudas, lai is- dabutu titpat daud; ņelta nekā preešch 15 gadeem. Un tā ka tas ari praša masat laika, tad jaunais panehmeens apšihmē ņinamā plaschumā laika aistaupijumu.

Tāpat ar jaunu panehmeenu war is zuturga ņwikkeem isguht wairak zutura. Ari ņchee panehmeeni nosihmē laika eestaupijumu, jo lai dabutu titpat daud; zutura, tagad wajaga apstahdit masat lauku.

Kahds wahzu ņimikis preešch dascheem gadeem isgudroja lihdsjekli, kā no papira nodabut nost drukas krahsu. Zaur scho panehmeenu miljoneem pudu un birkawu wezu awišču un grahmatu, kuras agrak wareja ņadedņinat, tagad war pahrwehrst atkal par papiru. Ais tam papira isgata- woschanai wajaga masat linu audņinat waj masat mešču nozirst. Un tas atkal zits nekās naw kā laika ņaihņinajums.

Faktu ar papiru tapeh; war wiſpahrinat, ka jaunlaidu iſgudrojumi atkaij ar leelu pelnu iſmantot daſchadus attritumus, kuruſ agraf par dahrgu naudu wajadſeja no-gahdat pee malas. Laida pahrwareschana zaur eerotſcheem un panehmeeneem neatteezas uſ tautſaimneezi bu ween, bet ta teezas pahri ari uſ foziologijas un pſichologijas arodeem. Leels pulks ſozialu reformu atwedinams uſ laika eetaupiſchanu. Tahdi ir peemehram ſlawenee Torenſa atti, kuzi ſemeſ gabalu pahrweſchanu zita ihpaſchumâ atkaij iſdarit tik pat ihſâ laikâ kâ weſſeſa pahrweſchanu. Zitâs ſemeſ, kur Torenſa atti wehl naw eewefſti, ſemeſ ihpaſchuma pahrweſchana praſa ilgâs un nepatihkamas formalitates, kuras daſchreiſ aiſnem nedekâs un mehneſchus. Ar Torenſa aktu palihdſibu to iſdara nedaudſâs minutês. Naw nelahda eemeſla wehl ilgati uſtawetees pee ſchi preeſchmeta, jo itweenſ laſtâjâs ſina, ka jebtueſch pahrwaldibâs papildi-najums mehdi buht peelihdſinams laika eetaupijumam. Jo lahtigati teeſas darbojas kahdâ ſeme, jo wairaf plauſt tahda ſeme zitadi weenados apſtahktoſ.

Pſichologijâ atrodam weſelu rindu iſgudrojumu, kuzi ſaihfina laiku. Arabeeſchu ſkaiſti ſaihfina apſihmejumus un padara rehſinaſchanu jo weeglu, nekâ tas bija ar ro-meefchu zihpareem. Algebra leeto zihparu weetâ burtus jeb ſimbolus un tâpat ſaihfina preeſch rehſinaſchanas wa-jadſigo laiku. Daudſeem iſgudrojumeem matematikâ naw nelahds zits uſdewums; tâ peemehram logaritmeem, ar kuru palihdſibu war iſdarit leelas multiplikazijas ſaihfinatâ weidâ. Fonetiſkâs rakſtâs ſtahjâs hieroglifiſkâ rakſta weetâ, un metriſko ſiſtemu iſgudroja, lai atweeglinatu rihtkoſchanos ar ſwareem un mehreem.

Un beigu beigâs ari waloda ir panehmeens, kaſ eetaupa laiku. Kuſtowi domâ laikam glesnâs; mehſ domajam ſihmês, ſimbolos. Kad wahrds „nams“ teef iſrunatâ, tad mums naw wajadſigs nemâ eedomatees kahdu namu, lai ſajehgtum wahrda ſaturu. Un taiſni leekums, modinat kahdu konkretu glesnu (kaſ praſtu ſinamu laiku) atkaij mums jo ahtri domat. Matematikis wiſus aprehkinus iſdara ar burteem A, B, X un Y, nemâ nedomadams par konkreteem ſkaiſkeem, kuruſ burti ſimboliſe. Un tas ari ir zaur algebru eetaupitâ laiks. Wahrdi nu tâpat ir ſimboli kâ A un X matematikim. Wahrdi, kuzi ſahkumâ bija gari, teezas arween wairaf ſaihfinatees un beidsot pa-ſiſt weenſilbigi. Schai ſinâ angtu waloda ir wiſwairaf uſ preeſchu gabjuſe. Tâ peemehram Skotijâ ir pilſehta, kuras noſautumu rakſta Borrowſtouness, bet iſrunâ Bones.

Es ſchai nodakâ droſchi ween neefmu uſſkaiſtijis wiſus tos materialos lihdselkus, ar kureem zilweks jo ahtri zaur techniku war peelahgot ſemeſ wirku ſawâm wajadſibam. Warbuht es daſchu ſwarigu panehmeenu eſmu aiſmirſis. Bet tomehr ko eſmu teizis, peeteef, lai rahditu, kahdu pa-ahtrinajumu prozeſâ war panahft zaur eepaidu uſ leetam.

Wehl atleef paahtrinajumu apluhkot no zita weedokka. Ar pirmatnejeem instrumenteem wihrs pa deenu war pa-gatawot 600 keegetus; bet wiſch war iſgudrot maſchinu, ar kuru war pa deenu iſgatawot 6000 keegetus. Ideals buhtu tahda maſchina, ar kuru weens patâ zilweks waretu iſgatawot wiſai zilwezei wajadſigos keegetus. Tad preeſch weena keegeta pagatawofchanaſ wajadſigais laiks buhtu ap-robefchots ar wiſihſako laiku, un ta buhtu zilweka laime.

Scho ſewiſchko gabijumu war ari wiſpahrinat. Ja itweenam zilwekam buhtu eeprehjams kahdu zilwekeem wajadſigu preeſchmetu pagatawot wajadſigâ daudſumâ, tad zilwezei iſlgadus buhtu 1200 miljoni baidu preeſch-metu, jo tikpat daudſ zilweku, atſkaiſitot behrnus un ſlimos, ir paſaulê. Tad laika eetaupijums buhtu wiſleelakais un zilweku dſimuma bagatiba buhtu ſafneegufe ſawu augſtako pakahpi.

Schis ideals ſinams ir neſafneedsams; bet tomehr pa-ſtahwigi peh; ta zenschas. Technikas progrefa noluhks nu ir, preeſch katra deeneſta wajadſigo zilweku ſkaiſtu pa-maſinat. Zaur to atſwabinatee zilweki war nodotees zitam darbam un uſ tirgu nahkoſchee baudâs preeſchmeti arween peenemas ſkaiſtâ. Pariſes elektribas beedriba Danijâ eerihkojuſe zentrali, kura pa ſtundu war peegahdat 3 mil-jardus hektowatu. Pa ſchim plaſchajâm ailam telpâ no-ſudufchus eerauga tikko weenu diwi zilwekus, kuzi beſ ne-kahda troſſchna pagreeſch kahdu ſkruhwi waj noſtahda kahdu ſwiru. Katlu telpâs redſams kaſ patâ. Weſſe tu kuri-nataju, tahda naw. Dgles mehanikſki teef eegahdataſ kurinamâs telpâs un atkal nogahdataſ projam. Blakus ſahlê uſturas weens zilweks, kureſch uſluhko tik weenu ſtabu, kur daſchadi krahſotas ripâs rahda uſ uhdena ſtahwoſki.

Tâ itweenâ jauneerihkojumâ pamaſina wajadſigo ſtrahd-neeku ſkaiſtu. Saprotams, ka ſchi kombinazija atnes tikai labumu, kad paſtahwigi iſjekâs jauni uſnehmumi (waj nu wezajeem pakat darinati waj ari glufchi jauni), kuzi tuhliſt ſagahdâ atkal darbu teem, kuzi zaur techniku tikufchi ſwa-badi no ta.

Mahtſchâs deenwidus pola eſpedizijas.

Profefora Dr. Dittona Nordenſtjelba.

Kamehr artkſta (ſeemeta pola) pehtifchana puſlihdi noſlehgta — Wiris ſawâ ſinâ ſche lizis pehdejo almeni — tur pee deenwidus pola ſchimbrifſcham wehl daſchs labſ uſdewums gaida uſ iſſchſirſchanu. Katrâ ſinâ jau nu gan ſchimbrifſcham ſinam deefgan daudſ par deenwidus pola malas

apgabaleem; zaur Schekltona duſchigo uſ preeſchu eefchamu mehſ daudſ ko eſam mahzijufchees; mehſ ſinam, ka pee deenwidus pola ir ſeſtâ, waj ari, war ſazit, ſeptitâ zeetſeme un mehſ ſinam ari, ka pee deenwidus pola ir wiſleelakee ledus augſtumi, trihs lihdi tſchetrus tuhſtoſch metrus

augsts ledus klajums. Wisleelakā interese tā tad katrā finā apmeerinata. Tomehr paleef wehl diwi robi deenwidus pehtifchanā. Pirmfahr, pats pols wehl naw fafneegts un, otrfahr, fchis zeetfemes eefcheene un widus ir wehl nepafifhtami.

Ar fcheem nepafifhtameem apgabaleem nu tagad grib eepafifhtees. Rahdi panahkumi buhs abām nahkofchām deenwidus pola ekfpedizijam, tas, protams, fchimbrifcham wehl janogaida. Rā pirmā buhtu minama angfu ekfpedizija sem kapteina Skota wadibas. Ir jau it dabigi faprotams, ka angli, kuri, jau wairaffahrt affahrtodami zefojumus uf deenwidus polu, fafneegufchi eewehrojamus panahkumus, negrib kautees no ziteem pahrfpehtees. Skota ekfpedizija tadeht ufstatama kā tautifka leeta. Alf fchi eemefla tad ari gan laifam Schelltons atliks fawu ottru nodomato zefojumu uf deenwidus polu, lai nekristu fawa pafcha tauteetim mugurā. Kapteins Skots ekfpedizijai ir pats noderigakais wadonis; un es efmu pahrfleezinats, ka winsch deenwidus polu ari fafneegs. Ekfpedizija fcha gada augustā grib dotees zekā. Zefch teel nemts pahrf Australiju. Nahkofchā gada janwari ta dofees eefchā ledū un nahkofchā gadā pret beigam, apmehram oktobri, tiks ufshakta ragawu ekfpedizija.

Skotam ir toti fihfta daba un winsch patlaban jau iffazijees, ka paliks otro un trefcho gadu „lejā“, ja winam neifdotos fafneegt mehrki pirmā gadā. Pa fcho laifu tas grib eerihkot daschadas nowehrojumu ftazijas, lai ari fchini finā finatnei ifdaritu fawus pakalpojums. Ekfpedizija laifam fastahwēs no kahdām diwpadfmit lihds peeppadfmit perfonam. Rugis teel fuhtits atpatak, zaur ko, protams, teel famafinati ekfpedizijas naudas ifdewumi. Wispahf nemot Skots nems to pafchu zeku, pa kuru turejās Schelltons. Winam tā tad buhs dauds weeglak, nekā wina flawenajam tauteetim, kurfch ifdarija jau nefamafajamus preekfchdarbus. Wajaga arween paturet preekfch azim to, kā ihfais gabals lihds polam, kuru Schelltons newareja wairs tahlak noet, it weegli noftaigajams trijās lihds tfchetras deenās.

Glufchi zitadi stahw ar nodomato amerikānu ekfpediziju. Ar amerikānu godfahribu no fahfta gala ilgojas pehz deenwidus pola fafneegfchanas. Jau Pirijs pirms kahdeem gadeem gribejis farihkot ekfpediziju uf deenwidus polu, lai, kā winsch ifteizees, „amerikānu karogs pliwintots uf abeem semes poleem“. Naw brihnums, ka ari amerikāni tagad blafus angteem grib fpeestees uf deenwidus polu. Wajaga buht ari taifneem pret amerikāneem. Wini nebuht nefarihkos tā fauzamās sporta ekfpedizijas. Taifni tam pretim wini lojalā kahrtā eepafifhtinajufchi angfus ar faweem nodomeem un zefeem, kahdus winu ekfpedizija ees. Wini pirmo gabjeenu grib ufshakt no pawifam zita apgabala, no Kots semes (Coatsland), deenwidos no Atlantijas okeana. Weenigais, kas uf fcho ekfpediziju raudfifees lihds finamam mehram neomuligi, buhs stots Brefs (Bruce), kurfch fawā laikā fcho apgabalu atradis, bet lihds fchim naw wehl tizis pee tam, lai

ifdaritu fawu pehtijumu tahlak. Brefs jau patlaban ifmehginajees fchini wirseenā, bet naw warejis fadifht waja-dfigo naudū. Kas buhs amerikānu ekfpedizijas wadonis, tas, zif man finams, wehl naw galigi nofazits, bet katrā finā gan par fuga wadoni tiks ifraudfits kreetnais Bertlets (Bartlett).

Raugotees no finatnes stahwofka amerikānu ekfpedizijai buhs dauds leelaka nofihme, nekā angfu. So tai lihds polam janomehro dauds leelaks zefch un tadeht ta ees zaur nepafifhtamām teritorijam, kuras ta atwehrs finatnei un ifpehtis. Naw jaaismirft, ka amerikāneem buhs jazihnas ar dauds leelakām gruhtibam, nekā angteem. Ir jautajums, waj peeminetā weetā teem maf buhs eefpehjams iftitt malā. Bet ja tee ifraugas wehl kahdu zitu laufu, peemehram wahzu Keifara Wilhelma semi, tad attahlums lihds polam buhtu wehl leelaks un gruhtibu, kas japahrfpehj, dauds wairaf. Katrā finā tas toti pahrfsteigtu, ja amerikānu ekfpedizijai tas ifdotos jau pee pirmā mehginajuma. Ja drihft paregot, tad war gan fazit, ka angfu ekfpedizija gan nonahfs pee mehrka ahtraf. Tomehr, lai ari amerikāni polu nefafneegtu, tad tomehr wini ifdaris toti wehrtigus preekfchdarbus un finatnei buhs no leela fwara, falihdsinot wehlfak abu ekfpediziju panahkumus. Sinatne no abām ekfpedizijam bef fchaubam eeguhs jaunās bagatibas, jo abas tās eefpedifees eefchā zeetfemes eefcheenē.

Ja nu — un uf to beigdamas fawas rindinas gribetu aifrahdit — falihdsina tās gruhtibas, kas pee seemefa pola ekfpedizijam ar deenwidus pola ekfpediziju gruhtibam, tad wispirms jaewehro, ka fchimbrifcham pehtneekam pee deenwidus pola dauds labaki, tadeht ka fche ifdariti jau eewehrojami un fwarigi preekfchdarbi. Tahlak wehl deenwidus polam ir labakas fchanfes, tadeht ka tas pastahwigi atronas uf zeetfemes. Tomehr wasaras klimats pee deenwidus pola wifai neifdewigs. Kamehr pee seemefa pola wehl arween war runat par kahdām nedekam kahrtejas wasaras, tur wina deenwidus preteneeks ir dauds bahrgaks. Sche termometris pat wasaras laikā rahda pastahwigi trihsdefmit lihds tfchetrdesmit gradu sem nulles. Tam peebeedrojas kahrt wehl tas, ka deenwidus pola apfahrtne pastahwigi puhfch negehligs wehifchs, kas toti apgruhtina uf preekfchu tiffchanu. Ja ari fchis wehifchs naw tif wifai stiprs, tad tomehr tas pastahwigi nahf ar sneegu, kuru dfen funeem azis, tā ka tos pee kamanu ekfpedizijas newar leetot. Tā abupolarapgabalu zaurklejofchana faweenota weenadām breefmam un, protams, ari ar atalgojofcham ifredsem preekfch pehtneeka.

* * *

War nodomu farihkot kahdu jaunu wahzu antarktifku ekfpediziju, runats nezif fen Berlines beedribā „Gefeilfchaft für Erdkunde“. Wirsleitenants Filchner, kurfch pafifhtams zaur Tibetas ekfpediziju, finojis par nodomatu jaunu wahzu deenwidus pola ekfpediziju sem wina wadibas. Ekfpediziju winsch grib ufshakt pilnigi neatkarigi kā privatwihrs:

pehž wina eeskateem ta ismaksās ap 1¹/₄ miljonu un, kā domājams, tiks ufsahkta šchi gada oktobri. Ari profesors Ottens Nordenskjelds, kuresch schimbrihscham usturas Berlīnē, paregoja Filchnera planam labu isdoschanos un usswehra, ka pehž wina domam Filchneres esot pats noderigakais wihrs, lai isdaritu tahdu gruhthu darbu. Slawenais geografs Pencs, šabeedribas preekschsehdetajs sneedsa tuwakas sinas par isdewigeem wehja un ledus apstahktem Wedell juhrā, no kuras leitenants Filchneres grib ufsahkt sawu zekojumu us polu.

Slepenpadomneeks Pencs pašņoja, ka šchis projektis „sinatniski jau eepreeksch nodroschinats“ un ka kahda persona, kura negrib, lai min winas wahrdu, ekspedizijai nowehlejuse schim mehrkim 300,000 rubl. Wirsleitenants Filchneres peesihmeja, ka ari no kahdas zitas puses schim mehrkim seedoti jau patlaban 60,000 marku. Wispehdigi wehl slepenpadomneeks Pencs sinojis, ka maja mehnesi Pirijs beedribā tureschot preekschlasiņumu par sawu seemeta pola zekojumu.

No paradises us paradisi.

Aleksanders son Humboldts sawā „Kosmos“ preekschwahrda atraida pahmetumu, itkā dabas sinatnes nokautu fantastiju, scho dsejas un mahkšlas pirmawotu. Nezik sen daudš simtu zilweku Mīnchenē pahrpilditā „Tschetru gada laiku“ sahlē peedšihwoja to, ka dabas sinatnistā domaschana un dsejiskā fantastija gan it labi war eet abas roku rokās. Wilhelmš Bōlsche, popularakais no wahžu dabas sinatniskem rakstneekem ir spehjijs wairak kā neweens zits wina arodā no dabas sinatnistu pehtischanas darbu rezultateem sawahkt buhwakmenus krahschnai, dsejiskai mahkšlas darbu weida fantastijai. Ta ir fantastija; bet sawā realā kodolā ta no šausās sinatnistās atsinas neatkahpias tahlak, kā kahda sinatnu wihra šausās hipoteses. Ari tur, kur Bōlsche top par dsejneeku, tas nekur neatstahj drošchas sinatnibas zeescho pamatu.

„Mihkla par zilweka iszeleschanos“ šauzas weenkahršchi un nepuschkoti preekschlasiņums. Bet pateesibā nemot preekschlasiņums atteežās us jautajumu, kā pirmatnejās mitiskās paradises nostahjas dabas sinatnistā pehtnezibas gaismā.

Ka zilweks attihstijees no kustonu walsts, tam pehž Bōlsches domam wairs newajaga nekahdu peerahdijumu. Tas ir sinams. Bet kā šchi attihstiba notika? Kad zilweks iszehlās un kā iskatijās pirmee zilweki? Bōlsche nu pahrunaja aishwesturiskos alu israkumus Deenwidus Franzijā, kuri rahda, kā diluwialais zilweks jau darbojās mahkšlas sinā. Un proti, Bōlsche šazija, Deenwidus Franzijas aishwesturisko zilweku simejumi stahwot us muhsu tagadejās mahkšlas augstumeem! Tas ir mihklaini un wehl wairak tadeht, ka ir tagad sinams, ka diluwialzilweka tips atradās semu sem tagadejā zilweka tipa. Ta bija Neandera eelejas rahsa, kas dšihwoja Deenwidus Franzijā. Pehž Hausera pehdejeem atradumeem Dwernā (Auvergne), par to wairs naw nekahdu schaubu. Un scheem pirmatnejeem zilwekeem bija etiski (tikumiski) preekschstati un tee tizeja jau nemirstibai. Par to ir peerahdijumi.

Bet zilwezes wezums sneedsas atpakal wehl tahlak, nekā lihds diluwiallaimetam. Lawas šlahnos, kuri peeder terziaram laikmetam, Deenwidus Franzijā atrastas krama promes, kuras leezina, ka tās apstrahdatas, kā atmeni pee tagadejām Australijas pirmatnes tautam.

Leels jautajums ir nu tas, waj pirmee zilweki drošchi attihstijuschees no pehrtikeem. Iščchirschana pehž Bōlsches atronama schoķku ispehtijumā. Pehrtikim ir plehšiga swehra sobi ar us preekschu isleekuschamees stuhra sobeem. Bet raksturiskais pee zilweka schoķla ir tas, ka ir leela weeniba stary sobeem, wīnu šastana. Pehž Bōlsches zilweka schoķlis newar buht attihstijees no pehrtika schoķla, bet gan zilweka iszehlanās wedama atpakal us kahdu augstaku sishditaju kustoni krihta laikmeta beigās. Schim dšihweekam bija jau šastana un weeniba sobos. Pehrtika schoķlis iswehrtās par plehšiga swehra schoķlu, tadeht ka dšihwes zihnā tas wajadsibas speests peemehrojās raditeem apstahktem. Ja schoķla attihstiba schahdā wirseenā notika pee zilweka-kustona, tad winam wajaga buht atraduschamees maigakos apstahkos, kuros neplošjās rupja zihna deht ustura. Tam tā tad wajaga buht dšihwojuscham kahdā meerigā patwersmē, šawa weida paradise. Schahdas patwersmes eespehjamiba naw noleedsama. Bōlsche tam peewed analogijas is wehsturiskem laikeem, peemehram: Šaunselande bija putnu paradise, kura putni pirms zilweku eebruschanas nepasina wehl usturas zihnu un tadeht spehja brihnischki attihstitees.

Schahdās meera patwersmēs nu pehž Bōlsches zilweks-kustonis, atswabinats no zihnas deht ekšistenzes, wareja pahreet us „gresnibas produkziju“ un attihstitees par zilweku, t. i. buhtni, kurai šawa fantastijas dšihwe, kura peekopj mahkšlu, zenschās pehž atsinas un rada few etiku (tikumibu), kura atbalstas us šawstarpejas palihdšibas prinzipa. Ne tas pazek zilweku pahr kustoneem, ka tas iswehščhas par warenako un augstako plehšigo swehru, bet wina no brutalās ekšistenzes nowehrstā mahkšleneeziskā, sinatnistā un etiskā zihšchanās. Šaur to winsch pazekas pahr kustoneem.

Schahdu tipisku zilwezisku ihpafschibu attihstibu Bōlsche pahrzek us šaweem paradises patwersmes laikeem. Ja nu zilweki tomehr wehlah eestiguschki atkal zihnā deht ekšistenzes, tad eespehjamu isšlaidrojumu tam atrast nenahkas gruhthi. Wajaga tikai eedomatees, ka terziarā laikmetā šaur warenam semes katastrofam (Alpu iszehlchanos), zilweki tika isdšihthi no šawam patwersmes weetam un šaur to eestiga apstahkos, kas wineem usspeeda

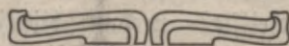

zihnu, behdas un zeeschanas. Tomehr kad fchee „paradises isdshchanas“ laiki peenahza, zilweki jau bija tikahli attihstijuschees, ka ar mahksligi pagatawoteem rihkeem spehja isturet zihnu deht ekfistenzes un ari attihstitees tablak.

Mesdams flateenu muhsu laikos un muhsu progresa mehrkos, tas usfwehra ar wisu spehtu: Muhsu pratifkeem kulturās darbeem ir beidsot weenaldfigi, kahdu attihstibu zilweku zilts taihijufe zauri pirms miljoneem gadu. Lai ari pehrtikis buhtu atradees muhsu preekschalā: labee waibsti zilwekā atronami. Usteeem dibinafees wina nahkotne. Un tagadejais zihnas un behdu laikmets ir tikai posms zilwezes attihstibas wehsture. Meschonibu, kura muhs tagad wehl weeno ar kustoneem, mehš spehšim isnihzinat. Neraugot us wisu to, mehš atronamees atkal zekā, lai uszeltu patwersmi, meera paradisi, kura buhs waldneeze saw starpeja palihdsiba, newairs strihds weenam pret otu. Schi patwersme nebuhš besdarbineeku walts, bet zilweku darbi atteekfees us dseju, mahksli, filosofiju un sinatni. Tad eefahkfees pats leelakais kulturās laikmets.

Sche usleefmos tad wiszehlatā idealisma gaisma. Bōlsches leelā zeeniba un eefshejā wajasiba leelā mehrā peeauga, kad tas sawa preekschalijuma pehdejā dakā aistahweja dabas sinatni pret religiju un wehrfās fewifchki pret brihnumu eewešchanu. Laiari dabas sinatnē atrastos wehl daudšnoslehpumu un mihllu preekchā, tad tomehr brihnums efot pahraf weeglis isfkaidrojums, lai to peemehrotu nopeetneem jautajumeem par pafaulēs notikumeem. Pat ja mehš peenemam kahdu wisaugstako inteligenzi, tad tomehr schi inteligenze warbuht isweidota tikai tā kā zilweku faprafchana un tai wajaga rihkotees pehž zehlonibas un logikas likumeem.

Bes gala leelu bagatibu atšnu, domu, eerošnajumu un isredschi Bōlsche klauštajeem sneedsa. Lihds pat pafaulēs mihllu dsikumeem winsch tos noweda. Un to tas eetwehra sawa preekschalijuma selta rinki, tas bija pazelts tahdā walodā, kura bija augsti pazelta no dsejistas dwešmes. Tadeht tad ari peekrifchana bija leelista kā no weenas kruhts.

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinajums.)

Ekēbi bija wisas swezes isdshstas, wisi weest projam. Kawaleeri weeni stahweja augschā kawaleeru namā apfahrt pehdejai pusistukshotajai bolei.

Tad Gesta peestandinaja pee boles un tureja runu par jums, al aishghjuscho laiku seeweetes! Winsch fazija, ka par jums runat efot it kā runat par debesu walstibu, juhs efot bijuschas tikai gaisma, tikai skaitums. Muhscham jaunās, muhscham skaitas juhs efot bijuschas un mihligas kā mahtes azs, kad wina raugas us sawu behrnu. Maigas kā jaunās wahwerites juhs efat turejuschās sawam laulatam draugam ap kaku. Nekad neefot dsirdeta juhsu balš eedrebamees dufmās, nekad juhsu peere neefot sawilkufe, juhsu mihkštā roka nekad netapufe rupja un zeeta. Juhs efat bijuschas falds swehtums, isrotatas statujas nama altari. Wibreeschi dusejuschi jums pee kahjam, upuredami ar kwehpinamām sahlem un peeluhgshanam. Zaur jums mihlestiba peepildijufe sawus brihnumdarbus un ap juhsu peeri wijufes poestija, starodama sawā seltainajā slawas wainagā.

Un kawaleeri uslehza kahjās, apjutuschki no wihna un wina wahrdeem un ašnis wineem eedseedajās aishwehtu lihgsmitbas. Pat wezais krusitehws Eberhardts ar flinko Kristoferi neaturejās no joteem. Ahtrumā wini sajuhdsā sirgus lamanās un steidsās laukā aufstajā nakti, parahdit wehl kahdu godu tām, kura nekad newar parahdit godu tik daudš, zil tās zeenigas, nodseedat wehl pa serenabei

katrai no tām, kuru sakanee waigi un spodrās azis wehl preeksch tik ihša brihscha starojuschas Ekēbi leelajā sahle.

Bet schini zekā kawaleeri netika wisai tahlu, jo tikko nonahfuschki pee Bjernes, wini atrada skaito Marianni gukot sneegā pee sawu wezaku nama durwim.

Seraudšijuschki to, wini usbudinajās aishschaušmam un dusmam. Wineem bij tā, itkā tee buhtu atraduschki deeweetes tehlu satreektu un aplaupitu pee tempa eejas, it kā kahds neleetis buhtu Stradiwariusa wijolei salaušis lozinu un fagraisijis stihgas.

Gesta ar fashnaugtu duhri draudeja tumshajai mahjai.

„Juhs, reehjuma dsemdejums!“ winsch sauza. „Juhs krusās mahloni, juhs seemetwehji, juhs Deewa paradises postitaji!“

Berentreis eededsa sawu maso laterniti un apgaismoja winas sneega bahlo seju. Tee eeraudšija winas saploštās rokas un azu skropštās safaluschās ašaras un sahla schnukstet kā behrni. Jo wina jau nebij tikai deeweetes tehls, nebij tikai daika wijole ween, bet gan skaita seeweete, par kuru wina wezās firdis bij jutuschas lihgsmitibu.

Gesta Berlings nometās pee winas zelos.

„Sche nu wina guk, mana lihgawa!“ winsch teiza. „Preeksch dascham stundam wina sneedsa man sawu lihgawas skuhpsu un winas tehws ir man apfolijis sawu

šwehtibu. Nu wina guf un gaida, lai es nashu un nemu pušf no winas baltās gultas."

Un Gesta pazehla nofaluscho meitschu fawās stiprajās rokās.

"Uš mahjam, uš Etebi! Winu lihds!" winsch fauza. "Tagad wina ir mana! Es esmu wina atradis sneegā un tagad wairš neweens man tās neatnems. Los, tur eefchā, mehš nemodināšim. Ko wina lai dara aif tām durwim, ap kurām ta fawas rokas ir apdausijuse afnainas?"

Kawaleeri paklausija winam. Winsch eelika Marianni pirmajās kamanās un apsehdaš tai lihdsās. Berentreizš nostahjās aif mugurās uš fleezem un panehma groschuš.

"Nem sneegu un beršē wina, Gesta," winsch pawehleja.

Aufstums bija padarijis tikai winas lozektus bes atmanas, tas bija wišš Straujā, newaldamā firds wehl puffsteja! Wina nebija pat apšinas saudejuse, wina faprata gluschi fskaidri, ka ta tikuse atrasta no kawaleereem, bet newareja kusteteš. Wina guleja stinga un nekustoscha kamanās, kamehr Gesta Berlings berseja to ar sneegu, pahrmainus raudadams un to fkuhpsidams.

Wina fajuta neisteizamū wehleschanos, kaut spehtu pazelt tikai weenu roku tik augsti, ka waretu uš wina mihlinajumeem atbildet.

Wina atminejās wifu, kas bija notizis, guleja fastinguse kamanās un domaja tik fskaidri ka wehl nekad agrat.

Waj wina Gestu Berlingu mihleja?

Jā, wina mihleja Gestu Berlingu. Waj ta wareja buht tikai brihscha aif-rauschānās, kas schowatar bija wina uš-warejuse, un nosudis tikpat ahtri ka nah-tuse? Nē, wina to bij mihlejuse jau sen — jau preefch ilgeem gadeem.

Wina falihdšinaja pate fewi ar wina un ziteem Bermijas eedšiwotajeem. Wini wišš bija lihdsigi naiweem behrneem. Wini padewās katram kahrdinajumam un dšinai, kas teem usmahzās. Wini dšihwoja weenigi ahrejo dšihwi, bet fawas dweh-feles dšikumus tee nekad nebij pehtijufchi un ta bij fkuwufe tahda, ka mehds kluht dšihwojot fweeschumā: wina nespehja nekad pilnigi atdoteš. Kad ta mihleja, tad — kaut wina ari neshin ar kahdu gribas spehtu peespeestos — weena data no tās itkā stahweja ahropufē un noluhfojās uš to ar wehfu, newajofchu smihnu. Wina bij ilgojusēs pehz tahdas kaislibas, kas atnahktu un aif-rautu to trakā neapšinā few lihds, un nu ta bij atnahkufe, fchi warenā. Skuhpsot uš balkona Gestu Berlingu, wina pirmo reis bija aismirfufes.

Un tagad fchi kaisliba fajehlās winā no jauna, winas firds strahdaja tā, ka tās puffsteenus wareja dširdet.

Waj tad wehl weenmehr wina newareja dabut atpafat waru par faweem lozektēem? Wina fajuta meshonigu preeku eedomajotees, ka ta ir no fawu wezaku mahjas padšihsta. Tagad wina bes apdomaschanās wehlejās kluht par Gestas Berlinga fewwu. Zif wina bij bijuse neprahtiga, tit ilguš gadus fawu mihlestibu apspeesdama.

Mi krahschni, krahschni, krahschni ir palautees mihlestibai, just afinu spehzigu balst! Waj tad wina nekad newarēs nokratit fcho ledus waschu! Lihds fchim wina bij bijuse ledus eefchfigi un uguns ahrigi; bet tagad — ledus lozektos, uguns dwehsele.

Te Gesta fajuta, ka diwas rokas klušu aplitās winam

Atzeltais Dalai Lama un Tashi Lama (nahkošchais Dalai Lama).

ap kaku. Winsch manija wahrgu, bespehzigu speedeenu.

Winsch tikko nojauta, bet Marianna domaja, ka wina esot spehzigā aplampeenā atdarijuse wahrtus fawās kruhtis degoschajai kaislibai.

Bet Berentreizš, to eeraudsidams, palaida firgam pilnigi pascha wakā tezet pa pasihstamo zeku un, azis pazehlis, raudstjās stihwi un nenowehrsdamees uš seetinu pee seemas debes.

* * *

Draugi, zilwetu dšimums! Ja gadijumam labpatiftoš eerihlot tā, ka juhs fchis rindinas lastu wehlā nakti, ka

es tagad klufās naktis stundās tās rakstu, tad neufselpoject nebuht wehl atweegloti, ka nu pehdigi labee kawaleeru fungi, atwedufchi Marianni mahjās un nogulbijufchi labafajā weefistabā fītā gultā, warēs meerigi un netrauzeti dotees pee meera un labi isguletees.

Gulet wini, finams, aigahja un meegs tos eemidfinaja ari; bet wineem nebij nolemts lihds pusdeenai meerigi gulet.

So mehš nedrihtstam aismirst, ka wezā majoreene wehl arween staigaja pa Bermijas zeleeem ar ubagu kuli un speeki un ka winai nekad naw bijufe parascha, peegreest wehribu nogurufchu grehzineeku ehrtibam, kad jadara kas swarigs.

Tee laiki, kur wina sposchumā un godā dšihwoja Etebi un sehja pafaulē lihgsmitibu, bija garam. Un kamehr winai bij jastaigā pa leelzeleeem bes pajumtes, wisa leelo ihpafchumu wara, wifs gods bija nodots kawaleeru rokās, kuri par teem gahdaja tikpat labi, kā wehjsch gahdā par pelneem un seedona faule par sneegu.

Reisām gadijās kawaleereem isbraukt, garās kamanās un swahrguleem jautri schwadfinot. Ja wineem tad gadijās fastaptees ar majoreeni, kura kā ubadse lihknaja pa zeku, wini nebuht nenoduhra azu. Wifs trofchnainais bars steepa tai preti duhres. Sirgu strauji fagreesdami, wini dšina to leelās zelmalas kupenās un leelais lahtfchu medineeks majors Fuchšs nekad neaismirsa trihs reis no fplantees, lai schahda fatifchanās neatnestu launu.

Wini nejuta ar to ne masatās lihdsjeetibas. Wini usluhwoja to kā launu raganu. Ja winai atgaditos kahda nelaimē, tee, nebehdatos par to wairat, nekā behdajas schahwejs, kad weku nakti, schaudams ar mifina pogam peelahdetu flinti, winsch trahpa garam fkrejofchai raganai. Nabaga kawaleereem likās, ka wifu winu dwehsefu isglahschana atkarajas no tam, ka teem jawajā majoreene. Zilweki jau arween ir zits zitu spihdšinajufchi wisfmagat tad, kad leeta grostijufšs ap nemirstigās dwehseles pestifchanu.

Peenahkot wehlu naktis no dšerschanas galda pee loga paraudfitees waj naktis ir rahma un swaigfchnota, wini beefchi redseja wellamees pa pagalmu tumfchu ehnu; tad tee finaja, ka majoreene ir atnahufufe apraudfit fawu mihfoto fainneezibu. Schahdos brihschos kawaleeru nams atflaneja atkal no wezo grehzineeku isfmeekla un neewajofchas peefihmes lidoja pa atwehrtajeem logeem lejup lihds winas aufim.

Pateescham — pee nabaga peedfihwojumu mekletajeem fahfa eeweestees beffirdiba un augstprahtiba. Winu firdis Sintrams bij eefehjis naidu. Buhtu majoreene palifufe meerigi Etebi, ari tad winu dwehseles nebuhtu warejufchas nokluft leelakās breefmās. Pee behgfschanas kriht wairat kareiwju nekā laujā.

Majoreene uf kawaleereem wairs nedufmojās. Buhtu wina atkal atdabufufe fawu wezo waru, wina buhtu teem, kā nerahneem behrneem, ufdewufe schagarus un tad atkal kkurufe laba. Tagad winai bij ruhpes par fawu mihfoto ihpafchumu, kurfch atdots kawaleereem, lai tee fargā to, kā wilks fargā aitu baru.

Ne dascham labam ir nahzees pahrzeest schahdas behdas. Majoreene naw weenigā, kas dabufufe noluhfotees, ka pahrmihko mahjas weetinu isplehschas posts, kas faprot, ko nofihmē, kad muhsu behrnibas pajumts noraugas uf mums kā pahrschauts putns. Daschs juhtas fewi par leelato nofeedsneeku, redsedams, ka wina toki teef kahpuru fagrausti, ka smilfchaineē zelini aifaug ar sahli. Winsch wehletos kript zetos uf fcheem tihumeem, kuri reis lepojās ar bagatu raschu, un luhgtees, lai tee nepeerehfina winam to launu, ko ziti teem nodarijufchi. Winsch nowehrsch waigu no faweem nabaga firgeem, jo winam truhft duhschas fastapt winu azis. Winsch nedrihtst apstahtees olnizas galā, kad ganams pulks atgreeschas no ganibam. — Neweena weeta pafaulē nemodina til dauds ruhgtu fawifnojumu firdi, kā ispostitas mahjas.

At, es luhdsu juhs wifus, kam ir lauti un pfawas un eepreezinofchi puķu dahrsi, par teem ruhpetees, tos labi apkopt. Koptat tos ar mihlestibu, ar ufzihhibu. Naw labi, kad dabai peenahkas sehrot par zilwekeem.

Kad es eedomajos, ko staltajai Etebi ir nahzees kawaleeru waldischanas laikā isjeest, tad es wehlos, kaut majoreene buhtu fawu mehrki fafneegufe un Etebi tifufe kawaleereem atrauta.

Winas noluhks nebija, tikt atkal paschai pee waras. Winai bija tikai weens mehrkis, atswabinat fawu mahju no fcheem trakajeem, fcheem seenahscheem, fcheem laupitajeem, sem kuru sofeem ne sahle neaug.

Klejojot ar ubagu speeki no malas uf malu, winai pafstahwigi bija jadomā par fawu mahiti un winas firdi eefafnojās domas, ka labaki laiki nekad neatgreesfees, eekam winas mahte nebuhs nonehmufe fawa lahsta flogu winai no plezeem. Par mahtes nahwi wehl neweens winai nebija neka finojis, tā tad tai wajadseja tur augfcham meschos wehl dšihwot. Nestatotees uf faweem dewindesmit gadeem, wina wehl dšihwoja neatlaidigā darbā, seemu ruhpedamās par faweem peena kublineem un wasaru par faweem oglu zepkeem meschā, strahdadama lihds fagurumam, ar ilgām gaididama tās deenas, kad winas dšihwes ufdewums buhs peepildits.

Un majoreene domaja, ka ja wezā ilgi dšihwo, tad tas noteef drofchi ween talabad, ka tai ir jaatfwabina meita no lahsta. Mahte, kas ufwehufufe fawam behrnam schahdu nelaimi un schahdas behdas, newareja mirt.

Tā majoreene apnehmās dotees pee wezās, lai tad abas waretu atrast meeru. Wina gribeja zetot uf tumfchajeem mescheem, gar garo upi, lihds fafneegtu fawas behrnibas mitekli. Agraf wina neatradis meera nekur. Daudsi folija winai schajās deenās laipnu mahjas weetu un ufzigos draudfibas meslus, bet winai nebija neweenas weetas, kur ta spehtu palikt. Afa un dufmiga wina staigaja no weenas muischas uf otru, jo lahsts winu speeda bes miteschanas.

Wina bija nodomajufe dotees pee fawas mahtes; bet papreefsch ta gribeja paruhpetees par fawu mihko Etebi. Wina negribeja atstahst to weegfprahfigu palaidnu, nefreetnu dsehraju, weenaldfigu Deewa dahwanas isfchlehrdetaju rokās.

Waj lai wina aiseet un atnahkufe atrod sawu mantojumu ispostitu, sawas smehdes tufschas, sawus firgus bada iswahrguschus un sawus kalpus pee swescheem? Nè, wehl reis wina gribeja fanemt wifus spehkus un kawaleerus aisdihit!

Wina gan labi sinaja, ka tās wihran bija preeks no-raudsitees, ka winas mantojums teel isfchkeests. Bet wina pasina to peeteekofchi labi, lai sinatu, ka winafch, gadijumā, ja wina fchos seenahfchus aisdihitu, buhtu par flintu gahdat to weetā zitūs. Kad tīfai reis kawaleeri buhtu projam, tad ari wifa ihpafchuma wadifchana nahktu atkal wezā pahrwaldneeka un muisfchunga rotās, kurfch to gan nowaditu wezajās fleepdes.

Talab winas tumfchā ehna dauds nafschu jau bija flihdufe aplahrt pa melnajeem dšels leeturju zeteem. Wina bija istaigajufes pee mahjeneekem gan eefchā, gan ahra, bija istfchuftejufes dširnewu apafschejās telpās ar melderi un wina fefkeem, bija isdomajufes tumfchajā ogufschuhni ar kalejeem. Un wifā bija noswehrejuschees, kawinai palihdsēs. Leelas muisfchas gods un flawa nedrihfsteja palift wairs ilgati besdeewigo kawaleeru rotās, lai tee ruhpetos par to, ka wehfch ruhpejas par pelneem un wilki par aitam.

Un fchini nakti, tur jautree kungi ir isdejojufchees un isdehrufchees, kamehr nahwei lihdfigā meegā

fatima sawās gultās — fchini nakti teem⁷ jaiseet projam. Wina ir patahwufe peepilditees winu pahrgalwibas mehram lihdf malam. Ar tumfchu feju wina fehdeja smehde un gaidija, kamehr swehfti beidsās. Wina ir gaidijufe ari wehl ilgal, kamehr kawaleeri atgreesās no sawa naktis isbrauzeena; flufu zeesdama wina ir gaidijufe, kamehr winai pasinoja, ka kawaleeru namā pehdejā sweze nodifufe, ka leelā fehta guf klufā fnaudā. Tad wina ufzehlās un dewās laukā. Bija patlaban pulfstens peezi no rihta, bet pahr semi wehl klahjās tumfcha februara naktis.

Majoreene lika fapufzet wifus muisfchas faudis pee kawaleeru nama. Wina pate pirmā eegahja pagalmā. Wina peegahja pee galwenās ehlas, pee klauweja pee durwim

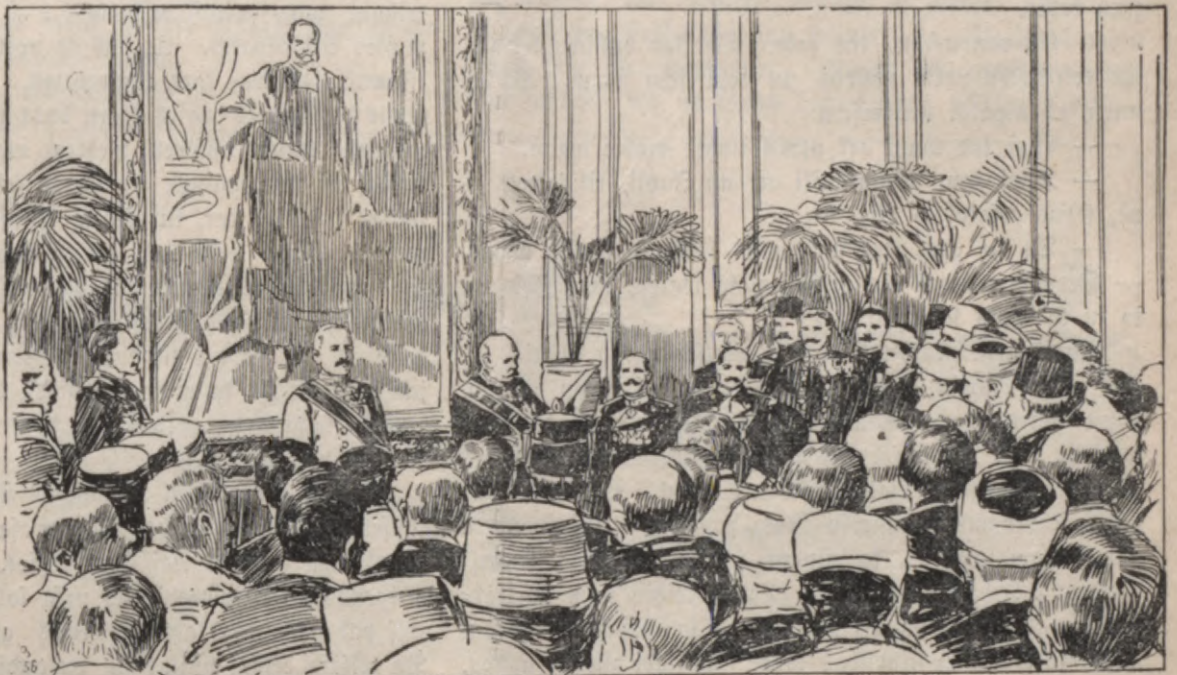
un tika eelaišta. Winu fastapa no winas paschas par kreetnu istabmeitu ifaudfinatā Brobijas mahjitaja meita.

„Efat firfnigi sweizinati, zeenigā kundse,“ wina teiza, flufhpfidama majoreenei rofu.

„Ihdsehf swezi,“ teiza majoreene. „Waj tu domā, ka es fche newaru atraft zeta ari bes uguns?“

Un tad wina uffahka sawu zefofchanu pa klufu namu. Wina istaigaja to no pagraba lihdf behnineem, teikdama ardeewas. Klufseem fofeem wina flihdeja no weenas istabas otrā.

Majoreene farunajās ar sawām atminam. Meitfcha nenopuhās un nefchuhfsteja, bet afaras tai tomehr riteja pahr waigeem, fefojot sawai kundsei. Majoreene lika tai atflehgt audektu tihnes un fudraba leetu flapjus un glahfšija ar rotam smalkās damasta fegas un lepnās fudraba kannas Gutamistabā wina ar baudu noglaudija augftu

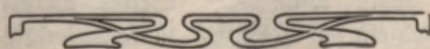
Konstituzijas pasludinaschana Bosnijā un Herzegowinā.

fatrautos duhnu pehtus. — Wifs — stabwi, ratini, tihawas — wifas mahjas leetas bija winai jaaisflar. Pahraudfhdama wina eelaida rofu ehdeenu flapi un aptaufstija tautu fwetschu rindas, kas bija fakahrtras pee flapja greesteem.

„Swezes ir faufas,“ wina teiza. „Tās war nemt nost un usglabat.“

Pagrabā eegahjufe, wina peefta pee muzam un laida delnu pahr wihran pudetu kalleem. Wina apstaigaja fehki un peeleeekamo istabu, aptaufstija un pahrleezinajās par wifu. Wina issteepa rofu un teiza wifam sawā mahjā ardeewas.

(Turpmat wehl.)

Ailpeeters.

Mescha brahla stahstis. Sarakstijis Sudrabu Edschus.

(Turpinajums.)

Bet Zeschka newar apmeerinatees. Winsch schnufft un tur rolās weeglo mazinu. Mahte stahw pee katlina, laktinu pahrwiltsufe dšili pahr azim. Leekas, ka tai masleet tā kā „atmodufes“ firds un ta newar noturetees, neisteikufe ruhgtu pahrmetumu few.

— Ja tu nu gribi, tad es tew to naudu atdoschu, dehlin, ta faka pehz brihscha.

Zeschka stahjas raudat, bet neteiz ne wahrda. Mahte israisa no lakatina stuhra sudraba naudu un noleef uf galda.

— Sche tew wina ir, ta runā, — mums ari swesh-tibas nenefis nolaupita nauda. Panemi un nopehrz few sahbatūs waj ko zitu derigu, tif neisdod par neekeem.

Sischka tā kā nolauņas, notar galwu un groša mazinu rolās.

— Es nenemschu, tas faka. Bet tad buhschu leelaks, tad eekrahschu pulka naudas un nopirschu namu. Paturi ween, es atpafak nenemschu.

— Waj tad mani ari nemst klast? mahte waiza.

— Lewi gan, Batalauski ari un Fuhli, tif tehwa — nē, sehns atfaka. — Nē, nē, nē!

— Tā nu gan, dehlin, naw labi, pamahza mahte. — Pee tās naudas man jau leelaka waina, nekā tehwan, to tu taf patš labi fini.

Puika neka neatbild, panem matschkeri un aiseet . . . Bet nakti Marija newar aismigt, jo brihdi no brihscha winu dšird nopuhshamees un grosamees pa krahšns augschu . . . Tif Ailpeeters krahz, swilpdams un fihldams ar p preekschgalā. Batalauskis ari neguf. Winsch smehkē, gultā sehdedams, papirofu pehz papirofa. Es sinu, ta galwa tam strahdā, ka winam schehl i Marijas, i Ailpeetera, i Zeschkas, un Fuhla. Lahga wihrs teem jau labprahht palihdsētu un ari palihds no ta masuma, ko tam atmet luteranu „palihdsibas lahde“ un labi zilweki nauda, graudā un drehbju gabalos, bet pascham ari jawelk fawa dšihwiba. Un kahdu labumu gan tahda ubagu dahwana war atnest, ja ta buhtu waj nabaga atraitnes artawa?

— Winu dšihwe buhtu labojama no pascha pamata, prahhto daschreis Batalauskis, kad sehsham kapsehtā pehz Marijas „pamoschanās“ ar wisām winas sekam. Winsch mihl filosofet un sawas filosofeschanas buhdinu pee brihscha atkal sagahst.

— Pehz manām domam wisleelaka winu nelaipe ir paschu nesatiziba, tas spreesch, isteepees garshkauku un atspeedis galwu kahdā kapā.

— Waj tad wini pastahwigi nesatizibā, eebilstu.

Winsch eewelk no papirofa, islaisch duhmus pa degunu un padomā.

— Nesatiziba jau katru reisi neplofas, tas faka, — wina ari masleet peeprrot peeklahjibu. Bet buhtin ta winu starpā ir arweenu. Un peeklahjiga ta buhtu pastahwigi, warbuht ari pawisam isnihktu, ja tee mahzetu sawalditees. Wini jau waldaš, kas to leeds, bet jaistur usiziba lihds

galam. Taisni tur wajaga wisleelakās sawaldishanās, tur wini israhda sawu nespehzibu un top few par eenaidneekem . . . Un runā wehl par grehtu, un wehl grehtam tiz! Eš, zilweki . . . Winsch ilgi smehkē un domā.

— Ir jau teefa, tas prahto pehz kahda laika, — neba mas teem wajaga spehka zihninā ar sawu likteni . . . Zihninsch jau ari ir, likteni nest. Schi pate zihna jau war teem notift uf paschawaldishanās rehkina . . . Nele tad nu es tos gribu nosodit. Es tif wehleju teem wisu labu . . . Kas tahtu no krašta, tas neredš, ka teef aishrauts allasch jo tahtak. Winsch publas tift atpafak, nostahtees atkal uf drošcha pamata, winam leekas, ka stahw uf weetas, wismas tas mehgina tam tizet, lai gan breešmigā pateekiba winam naw nenofahrstama . . . bet weltas ir wisas puhles tift atpafak. Un kas to nosfahrst, tas war netif issamist, tas war tapt ahrprahhtigs. Waj es nesinu to no fewis? Waj es wairs waru buht tahds kā juhs, Klajinsch un ziti, kuras dšihwes wehtra naw aisdšinufe no mihkā krašta, no tās apšinas, ka tawas saknes ir nemaitatas, ka winas saknojas tur, tur sehkla kriteufe jeb kozinsch eestahdits mas? Isrozi leelu toku, apzehrti tam saknes un pahrzeli kaut kur bahrgā, nemihligā apgabalā, — winsch nihkulos, winam peemetisees neweseliga fula, puweschu un wisadas kaites . . . Ko tur tildaudš lai runā . . . No ta ween jau war spreesch, kā mums ap firdi, kā mehš sawu eekschejo zilweku puhlamees apsehpt no pasaulēs, lai nu tas mums isdodas waj ne . . .

Pa tam deenas bija kluwuschas fistas un dšidras. Behrsi kapsehtā eetehrpās jo beesakā pawafara rotā, un eewenem lapas tapa leelakas waj azim redšot. No mescheem winpus gubernas zeetuma wehjinisch nesa saldu seedu smarschu, un reis pat kaut tur tahšumā likās aishfuhtojamees dšeguse. Pa wisām eelam puikas un pusaudschu fita bumkas, bet grahwjos, gar abām malam leelai Klauschu eelai, guleja no weetas baslahji. Neweens winu te netrauzeja, tapat kā netrauzeja eelas widū ismestu waj nosprahguschu sunu un kafu maitu. Preeksch monopola no rihta lihds wakaram stahweja bars skrandainu subjektu, kas meta gaisā naudas gabalus un wehriki noskatijās, kā un tur tee nokriht. Ta bija tahda spehle. Kas eeraufa naudu, tas par winu nopirka fihwo, kuru „korporazija“ isdsehra brahligi. Kam naudas nebija, tas uf kahdam deenam pasuda. Wisš sinaja, ka winsch staigā apfahrht medidams. Kas bija samebijis, pahrnahza dšert un grahwš isguletees; kas bija isguletees, gahja no jauna medit u. t. t. Man tas wisš bija gluschu kas jauns, un es ar bailem un schaufmam nowehrsos no schis ainas, flawedams likteni, ka nepeederu pee scheem nelaimigeem, no dšihwes istumteem, ka man naw jastaiigā luhdsot nabaga dahwanas. Bet af! Liktenim newar us-tizetees, un preeksch nahwes neweens newar teiktees laimigs, kā teiza leelais greeku gudrineeks. Un kas es biju pret Kresu? . . .

Ne stundas, ne kahdu zitu darbu man te neisderwās atraft. Apnehmōs braukt atpakať uf Uraleem, tur dšihwoja kahds man turwu stahwošs zilweks. Man dodotees ſchurpu un winam brauzot atpakať no Mandſchurijas kara laufa, mehš bijām, weens no otra neſinadami, iſmainijuſchees wina dšihwes weetās woſſalā, un tagad taš mani aizinaja atpakať . . . Gebrauza wehl Auſtaſch, atweſdams naudu no miſheem labwehteem un labwehlem. Mani ſagrahba tahdās ilgaš, ka ne deenas nebuhtu ilgati palizis te, tiť Miſpeetera un Batalauſta nebija mahjās . . . Kaš ſpehji pretotees ilgam, kad ſini, ka tew eeſpehja tiť tuwať dšimtenei par miłſigu ſemes gabalu? Eš ne! Iſgahju winuš meklet. Apſtaigaju wiſaš paſiſtamas weetās, — neatradu. Dewoš uf mahju, te redſu pretim nahtam Batalauſku, — weenu paſchu. Wiſch ſotoja droſchi, ſinaja, tur trotuars ſahtas, tur beidſaš, un tahdās weetās pabadija ar kuſſi.

Eš winam uſſauzu.

Pažehliš galwu, taš ſahta ſmaidit wiſpahr gihmim un iſſteepa labo rotu, mekleđams manu.

— Eš juhš dšenu wiſu laiķu, ſaziju.

— Un eš juhš, taš atteiza. — Biju mahjās, tur dširdeju, ka juhš taiſotees muhš atſtaht . . . Taš ir labi, brauzat ar mihtu Deewu. Te jums darba naw. Tiť eš jums ko gribeju teitt . . . Taš ir, man ko teitt neka naw, tiť eš . . . eeeſim labat te kabazina.

— Un tā tad juhš teeſcham gribat braukt, wiſch eeſahta, kad bijam eegahjuſchi kabakā un apſehduſchees pee weena galđina. — Sinamš, ko juhš te darifeet, tiť ahtri jau ſtundas nerodas, wajaga iſturibaš.

Batalauſtiš aiſdedſinaja papiroſu un kuhpinaja dedſigi, tad papraſſja pušbuteleš, un mehš eemetām.

— Labi buhtu, ſaprotamš, ja paliktut, wiſch turpinaja, nolizis glahtiti. — Iuhlim juhš toti ween noderejat, un ari mums beš jums buhš laiķš garaťš. Klajinſch ari brauťš uf Wiđjemi, mehš palikſim kà bahreni . . .

Wiſch nofahra galwu, puhšdams duhmus, tad ſaſlehjās un liķa peeleet glahtſeš.

— Uš juhſu weſelibu, taš ſazija, — uš iſdoſchanoš. Tikteeš jau gan wairš neſatikſmeeš. Buhſeet laimigi!

— Klauſateeš, taš teiza, kad laiķu bijām klufejuſchi, — un wiš jau war notikt — ja jums kahdreijš gadaš buht — wiſch noſauza kahdu leelu pagastu Kurſemē — tad aiſejat uš kapſehtu. Tur pee paſcheem wahrteem, pee maſajeem, bet ne leelajeem, pa labi roki zeeſchi gar muhra ſchogu ir pirmaiš kapaš ar tſchuguna truſtu . . . Tur guť magna

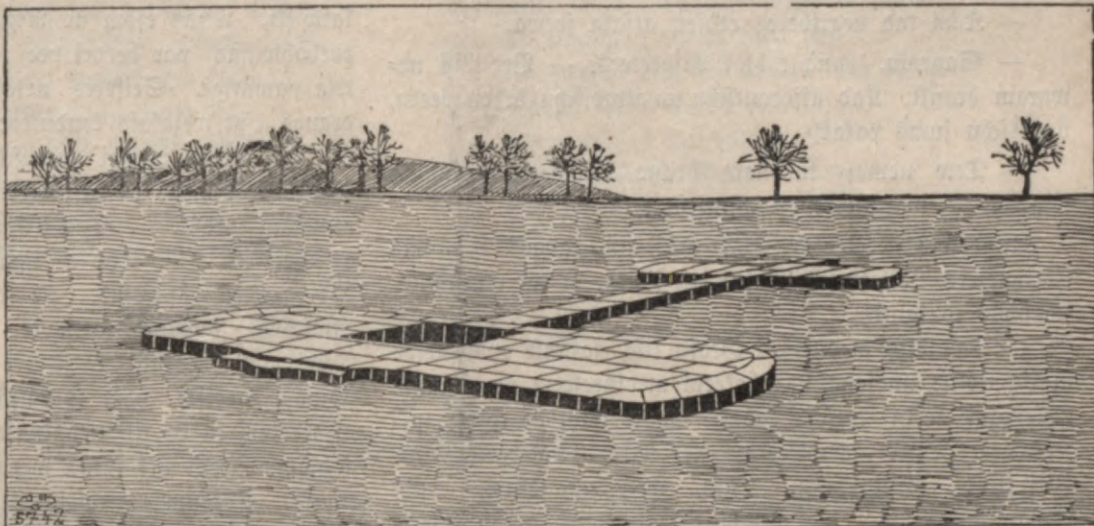
mahte. To eš ſinu no wehſtuleš . . . Peejat tur un paſtahwateeš kahdu brihdi. Gedomajateeš ari par mani.

Winam peepeſchi parauſtijāš plezi, mugura ſaleezāš un galwa nofahraš. Bet tad taš ſanehmāš, iſſlehtjāš taiſni un tauſtija pehž glahtſeš.

Igi, ilgi mehš klufejam. Batalauſtiš peekuhpinaja pilnu kabaku. Ko runat neweenam wairat nekaš neatradāš. Bet ari tā, ſeſchot un klufejoj, zilweks zilweku itin labi ſaprot, daſchreiš pat labat wehl, kà iſteizot domāš krahtſchneem wahrdeem garoš teikumoš.

Miſpeetera mahjāš wehl nebija, kad pahrahjām. Marija wahrija ſirku putru un zepa uš pannaš kahduš tur rauſchuš.

— Taš uš ſchſirſchanoš, wina ſazija. — Klauſateeš, ta turpinaja, pagreeſdama gihmi uš manu puſi, — manāš azis jau nu gan wairš Wiđjemeš neredſeš, bet jums, kaš ſin, kahdreijš war iſdoteeš aiſtkuht uš tureeni. Tad . . . eš jums par Peebalgu eſmu teikufe . . . Peebalgā manš tehwš bija par ſaimneeku. Mums wiš mahjaš nebija kaut kahdaš, kaš nu wairš doš tahdāš dšihwot. Wināš

Blerjō (Blériot) peeminelliš Dowrā.

ſauza . . . un ta man waj deſmito reiſi pateiza mahju noſaukumu. — Mahjaš ſtahweja kalninā, wiſapſahrt lejaš plawaš, pa pawafareem ſeed gundegaš no weenas weetāš. Te Sibiriajā tahdu puķu naw. Bet ahbolinſch, tu muhſchš, neweenš neſehja, bet auga kà tihrumā! Pa plawu gahja tazinſch uš ſaeſchanaš namu . . . Tur neſ' waj tagad tā wehl dſeed, kà toreijš, kad manš tehwš bija dšihwš . . . Ejam pa tazinu, bet ahbolinſch, tawš ahbolinſch! Sirbš lez aiſ preeka un ſahp eedomajoteeš. Tahda ſarkanuma te naw, ſlateeš zil gribi, ſirbš nejuht ta, ko tur. Uš tām mahjam juhš nu gan nenoeefeet, tāš tahku nomalē, bet Peebalgaš kapaš jau kahdreijš war gaditeeš aiſtkuht, tad uſmeklejat mana tehwa kapu un noleekat kahdu ahbolina ſeedu . . .

— Bet ja gadaš pa ſeemu? eejutajāš Batalauſtiš.

— Kaš nu tur ſeemu eeš, ſeemā tur naw nekahda jautuma, ſata Marija, apgreeſdama rauſchuš. — Manu tehwu paſina wiſi. Un uš baſnizu tať ari gan tad no-

staigafeet? Tur mani eeswehtija. Pastahwatees tur kahdu pusstundinu un eedomajatees par mani. Bet ko es te pšahpaju, waj nu tas war notikt. Wina eegrubda weenu duhri waigā, ar otru atstutedama sodu. Mani pahrsheidsa šcho diwu usdewumu weenadiba, kuri man šchodeen tika ustizeti, un es šahumā domaju, ka tur flehpjas kahda mahntiziba.

Wakarā pahrnahja Nispeeters ar Afsinu, drihs pehz tam eeradās Klajinsch sawā jaunā mehteli, Andreews un Šeschka. Afsinsch ar ofizeeri lika atnest dseramo, un drihs dšihwolks flaneja no smeekleem, dseefmam un runam. Nispeeteri mana aisbraufschana tā fajuhšminaja, ka winsch swehti nodewojās katrā sinā eekraht zeka naudu un nahkamu gadu braukt uf Widsemi apzeemot radus, pašihstamus un apšlatit wežās weetas.

— Žif tad tew no tās pefnas atliktees? šaka feewa, — ne jau aisbraufš, nefa.

— Nudce ka braufschu! swehr Nispeeters, — šakrahschu naudu un ai—dā! Tu domā, man negribas redset wezu weetu! Muifčas leelo mešchu, tur nošahwu lahzi?

— Kam tad negribetos redset, atšaka feewa.

— Saprotu, runā tahlak Nispeeters. — Bet wiš ne waram braukt. Kad aisbraufschu un atradischu kahdu weetu, braufschu jums pakaf.

— Tew nemas tur naw brihw dšihwot, atgahdina Marija, — waj tu to eš aismiršs?

Nispeeters eepleshch plati azis un raugas uf mums isbrihnejees. Klajinsch smejas un jautā, kā tad winsch nošahwis to lahzi.

— Tas bija medibās. Grafs lika šafaukt apkahrtejos muifchneekus un šanahkt labakeem medineekeem no pagasta. Celenzam leelu mešcha gabalu un welkam ap lahzi rinki zeeschaki. Dšird šchahweenus te, dšird šchahweenus tur. Biti kleeds, aurē, fauz. Bits, wezi eeraudšijis, muht projam. Tee nu wehlat it labi dabuja manit muhfu šobus. Ušreis redju šew preefšchā ko melnu, — teh wains gan, tahds kā šakahrnis, ko wehtra isgahšufe ar wifu semi, — nahk taifni man wiršū. Pometu azi uf weenu puš, pametu uf otru . . . Wa dš, top falti, šahwu weens pats, beedru neweena. Biju warbuht palizis žiteem pakaf un atšahjis lahjim špraugu ko glahbtees no dšinejeem. Bet dšinejus jau dšird turpat tuwumā, kau, tawū kaušchanu, swehrs nefin tur dehtees no breefmam un pašchutumama. Pagreeša tas galwu atpakaf, baltās azis ween nošibeja, — zelfschotees tad uf pakafahjam un man kā blahkis wiršū. Wiše man bija warena, peelifu pee waiga, nonehmu uf graudu un peespeedu. Nedsirdu ne šchahweena, nefa, swehrs turpat pee šahjam. Nesinu, kā biju atlehžis šahnis, tif firni no wakarejām pusdeenam — wiš pa muti laukā gan!

Klajinsch urrawā, Marija smejas un apgalwo, ka tas teefa, melu tur neefot klahk, ne tif, žif ais naga melnuma. Tad mehs šehschamees pee firnu putas, bet Nispeeters wehl arween fajuhšminats uf braufschanu. Winsch gataws pat, žefot ar mani lihds Uraleem reišā.

— Tad jau atpakaf wis wairs nenahkš, šaka feewa. — Bet lai, gan mehs ar Šeschku istikšim. Waj neistikām, kad biji prištos, waj neistikšim tagad.

— Ar awišem tahlu netifseet, tai maš apraudas*) atzeja Nispeeters. — Šeschkam jamahžas amats, tas apraudafees labaf.

Otras deenas pehzpusdeenā šahweju pagalmā uf kalna franta. Wiša pilsehta ar šawām dauds basnijam, mošchejas torneem, lepneem nameem un nabagu buhdinam isplatijās kā uf delnas lihds pat hipodromam winā puš upei un tahlak ais wolšala lihds klosteram. Pa labi kalnā filoja mešchi un lejaf, šchurpmaf, jau šaloja kruhmotās peekraštes. Puhta deenwidus wehšch un dšina putekkus uf pilsehtas žentru. Tad ar Batalaufku aisgahjam uf kapsehtu, pee Klajina un wehl šchur, tur. Pehdigi peenahja wakars. Es atwadijos no wišem un, Nispeetera pawadits, brauzu uf wolšali. Lihds wilzeenam wehl bija labs laiks, un mehs ar Nispeeteri pee pirmās klafes bufetes eemetām pehdejo zeka šahju. Mums peefštās kahds masš wihrelis, melnā mehteli un medineeku žepurē, ušrunadams muhs latwiški, teizās ešam no Rigas, ušwahrdā Seiferts, un peedahwajās par beedri pee zeka šahjas. Mešts, šinams, tika pamatigi. Seiferts nefahwa man pirkt biteti, wina draugs ešot wezakais konduktors nahkamā wilzeenā, ar to es lihds Krasnojarskai warešchot aisbraukt uf puš lehtaf. Atzeros, ka mehs ar Nispeeteri wadijamees, škuhštijamees, eemetām wehl . . . Tad Nispeetera wairs nebija, dšehram ar Seifertu . . . Tad es isgahju pagalma puš, no tuwās bodes atnest papirofus. Te eeraudšiju sawā preefšchā trihs tumšchus šahwus milšigās papachās un platās burkās. Diwi mani nokehra katrs pee šawas rofas, treschais pašibinaja preefch azim ar kinschalu, peedraudedams nokaut uf weetas, ja es tif mehginaschot želt trofni. Tad mehs gahjam. Kaut tur kalnā weda kofa pakahpeni, pašudami tumšā. Tahumā mirdseja pilsehtas ugunis un Wtorowa pašafcha krašfainās leesmas. Atminos, ka it kreetni šniga, lai gan par deenu bija puhtis deenwidus wehšch . . . Neleefchi norahwa man žepuri, jauno mehteli, šwahrkus, westi, kamaščas un brilles! Par leelu luhgšchanu tif tee neatšahja mani Adama koštimā, peekodinaja ištutees rahmi un pašuda kā kehmi pusnakti, panemdami lihds ar drehbem un kamašcham naudu un paš. Lai nu ari pehdežā bija kahda bija, bet paš paleel paš! Šur lai tagad nemu žitu? Wef naudas žitas nedabuhš, un pašes te mafsaja dahrgi . . . Krekla peedurtnes bija šašlapuščas un aprozes, nefin kā tapuščas melnas, lipa ap piršteem, isšlatidamās pehz duhraineem. Šekes šchuka no šahjam, šahjas šala, un pamaš es šahku žust, ka aukštums nedomā dšiht jokus. Nehmos škreet uf wolšala puš. Tur kaušchu waj bees. Wilzeens, ar kuru biju nodomajis braukt, šahweja gataws. Ofizeeri šauza denšchschikus, publika druhšmežās, šheidsās, dšelfšžeta eerehdni un aplapotaji kleedsa, pawehleja, patu neseji gruhda un špeeda publiku,

*) Šibirijas latweešchu šargonā: atmaffatees = оплачиваться (оправдываться?).

un es fkehju gar scho weenaldfigo kauschu druhsmu, nesinadams, ko darit. Nejutu ne ismifuma, ne kauna, mani pahrnehma tahdas sawadas juhtas, ta ka stakariba, ka fwehtlaimiba . . . Nesinu tapeh3, bet ap firdi bija ta, ka kad tu paredsi sinu par tuwu stahwofcha, dahrga -zilwefa nahwi. Neweens tewi neslataš ar nizinaschanu, neweens nesmejas, wiseem sejas nopeetnas, pat fwehtwinigas, ta masakais isleekas, bet palihdfigu rolu sneegt neweenam nenahšs ne prahta, ka kad tu wairs nebuhtu „no schis pasaules“. Un es pats ari wairs neskaitiju sewi pee schis swaigsnes eemihneekem, jo, gar scho kauschu pulku fkeedams, biju apneheemes darit schahdam stahwoflim jo drihsu

galu. Azim jau mekleju polizistu, te man peenahš kahds zilweks un usruna:

— Zuhš, ka redsu, nupat esat aplaupiti, tas šaka.

Pastatijos winā. Dfizeera pagonas. Redsu, palawneeks.

— Baj jums te kahdi pasihstami? winsch jautā.

— Pilsehta ir, atbildu un ihšos wahrdoš isstahstu wifu notikumū.

— Zuhš šalstat, winsch šaka. — Uš pilsehtu tagad braukt newarat. Šche nemat, es jums eedofchu drufku naudas, riht aisbraufseet. Tagad nahkat, parahdfichu, kur nakti pahrgulet. (Zurpmat wehl.)

Dsejneeks.

A. S. Puschkina. Tul'ojis R. Jakobsons.

Kopsch Apolons wehl dseefmineeka
Pee fwehtupura neaifšauz —
Wehl no if kailās dšihwes neeka
Winsch masduhšchigi gkehwi rauts;
Wehl wina fwehta lira kluse
Un dwehfle saltu šapni juht
Un ikdeenischko kauschu puse
War buht tam wifu pehdjam buht.
Lihds deewischkigo wahrdu wilns
Škar wina dširdes smalkās fferas,

Kad dseefmineeka dwehfle weras,
Ka ehrglis, kas ar spehtu pilns.
Tam kauschu dšihras šcheet ka neemi
To lihgfmas runas salti škar
Un sweschs preešch tautas elku deewa
Winsch lepno galwu nenofar;
Prom raujas mešchonigi, klaji
No ustrakuma, škanam pilns —
Kur krasā štas weentuls wilns,
Kur plaschi schuhšcho osolaji.

Is Knuta Hamfuna biografijas.

Knuta Hamfuna wahrds ari latweescheem it labi pasihstams. No wina mums tulkots jau ihsti dauds.

Sewischku popularitati un mihlestibu Hamfuns ir eeguwis Kreewija. Daudsi kreewu turisti, sewischki jauniba, brauz us Norwegiju tikai tapeh3, lai pabuhtu kahdu brihdi fchi winu rakstneeka dšimtenē.

Hamfuns pats stahsta, ka pee wina nobrauzot „parunatees“ is Kreewijas ari dauds mahkflineeku un schurnalisti. Artistes un schurnalistenes winu wahrda pilnā sinā bomardejot ar šawām, us „rosā“ papira rakstītām wehstulem, portrejam un kaltetām pušem. Wina rakstāmā galda atwilktnēs glabajas milsums wehstulu, no kurām tas dasčas ari parahda.

Bet mas, koti mas ir to laimigo, kam isdodas pee Hamfuna peekluht.

Pateesiba ir diwi Hamfuni. Weens — kuresch pilnigi nodeweēs šawam ikreifejam darbam, kuru winsch paschu reisi pahrdomā un usraksta, pilnigi atschkihrees no ahropasaules, no zilwekem, kaut kur kahdā jumta istabele, kur to newar neweens atrast, pee kam ari šawu rakstu isdewejam winsch us zeeschako noleedšis, ta adresh kahdam isdot.

Otrs Hamfuns — darbu pabeidšis — ir gluschi tahds, kahdu winsch sewi attehlojis šawā stahstā „Senr rudens swaigsnem“. Hamfuns, kuresch dšer wihnu un wiskiju, dauds wiskija.

Šchini laikā Hamfunu war fastapt wifos restoranos, weetejo mahkflineeku un rakstneeku-schurnalistu jautrā šabeedribā.

Tatschu nedš weens, nedš ari otrs Hamfuns newar buht nekahds peeejams waj patihkams šarunu beedrs, sewischki ahsemneekem nē, ta ka winsch runā gandrihs weenigi — tikai norwegeeschu walodā.

Tagad Hamfunu no wifam pušem mokot ar kuhgumeem, lai winsch usrakstītu šawu biografiju, sewischki peh3 tam, kad nahzis sinams, ka wina m fchogad fwinama 50. gadejā dšimfchanas deena. „Bet... wifu pateesibu par sewi — šatot Hamfuns — deefin waj wehl us šawas nahwes gultas es nemtos pateikt.“

Scheem apstahktem peemehrojotees, Amerikā isnahkofchā norwegu laikrakstā „Eidsvold“ Madifonas profesors R. Andersons, ka Hamfunam koti tuwu stahwofchs, pašneedš no šawas pušes kahdu gabaliku is Hamfuna bio-

graffijas. Profefors Andersons fawam usfihmejumam ir dewis wirsrafstu: „Kà Hamfunu kluwa par Hamfunu.“

Gewehrojot leelo intereff par Hamfunu ari pee mums, latweefcheem, fche pasneegfim — no Andersona usfihme- juma daschas eewehrojamafas finas par fcho norwegu rafst- neeku ari faweem zeen. lafttajeem.

I.

Knuta Hamfuna ihstais wahrds, — kà profefors Andersons stahsta, — pateefbà ir — Knuts P e d e r s e n s. Par Hamfunu nokristiju wina es, — faka profefors. Winafch strahdaja kahdà Gjemikas tirgotawà, Norwegijà. Brihw- laikos winafch usrafstija pa dsejoram, kuru nodrukaja wee- tejos laifrafstos.

Kad Knuts Pedersens bija jau usrafstijis wefelu kaudfi dsejolu, winafch pahrgahja uf Kristianiju. Tur winafch stah- dijàs preekfchà karalim Oskaram un rahdija tam fawas dsejas. Karalim Oskaram tàs, kà faprotams, patika. Wismas tas winam bija tà jafaka. Karalis iswilla 20 kronus un pa- fneedsa tos Pedersenam, kà atfinibas un pamudinajuma fihmi.

Pehz tam Knuts Pedersens usmekleja Bjernstjern- Bjernfonu. Tas bija tant laikà, kad manim bija ar Bjernfonu wislabafàs atteekmes. Tà ka flawenais rafst- neeks neparedseja preekfch semneeku sehna, Knuta Pedersena Norwegijà netahdas nahotnes, tad winafch fuhtija to uf Ameriku. — Tur — teiza Bjernsons — preekfch tahdam „dahwanam“ buhs plafchs darba laufs. Un Bjernsons atfuhtija Pedersenu pee manis, dodams tam lihds reko- mendazijas wehstuli, kura winafch luhdja mani, kà fawu draugu, paruhpetees par fcho jauno literatu. Zif atzeros, tad tas bija 1883. gadà.

Un tà nu weenreis, kad es fehsehu fawà mahjà — Madifonà, es dsirdu peeswanam. „Kahds fweefchs kungs prafa pehz profefora Andersona.“ Es iseju. Apzeemotajs stahsta, ka wina wahrds esot Knuts Pedersens un iswelf no fwahrku kules Bjernfona rekomendazijas wehstuli, kura, starp zitu, tàs nodewejam isdota fawà finà deefgan ne- ufstiziga atestate. Winafch „neesot bes literarifkam dah- wanam.“

Tad es paluhdsu Knutu eenahft, un tà ka mums paschu reis bija pusdeenas laiks, tad es wina usluhdsu ari uf pusdeenu pee mums. Pee galda es winam prafstu, ko gan tas domà Amerikà eefahft. Winafch atbildeja: „Es grihu rafstii preekfch maneem tautescheem Norwegijà. Bjernsons man teiza, ka wislabafais esot rafstii no Amerikas.“

Es greesu wina eewehribu uf to, ka fchahda nodarbo- fchanàs tomehr nebuhs deefin zif eeneffiga un ka winam labaki noderetu fertees pee laut ka zita. Bet winafch „jutàs aizinats“, un fcho wina ideju tam no galwas isdift ne- nahjàs weegli.

Es winam prafstu, kà fauz ta fahdschu Norwegijà. Winafch man atbildeja „Hamfun“.

— Nu, tad eseet tit labi un meteet fcho semneezifto wahrdu Pedersens pee malas un fauzatees par „Hamfunu“.

Tahdeji tad wahrds Hamfuns ir mans isgudrojums. To it labi redsam no fche nule atstahstità.

II.

Kahdu laiku winafch palika pee manis. Tatschu fa- protams, ka es fahlu meklet preekfch wina kahdu nodar- boschanos un atradu winam weetu kahdà petrolejas tir- gotawà, Wiafà. Schaí weetà winafch tomehr ilgi neturejàs, un gluschi weenfahrschi tapehz ne, ka winafch bija flinks un neruhpigs. Kad winam tur ufteiza un to atlaida, winafch atbrauzà atkal pee manis.

Es, taifnibu fahot, nemas nesinaju, ko ar wina eefahft. Mineapolà toreis dsihwoja Christofers Janfons,*) kuru uf Ameriku atfauzis biju es. Es atzerejos, ka winafch bija man teizis, ka, ja es atrodot starp studenteem kahdu moschu, modrigu jaunu norwegeeti, tad lai es fuhtot fcho jaunekli pee wina deht fagatawofchanas par uniateefchu mahjitaju. Te man eekrita prahtà nosuhtit pee wina Hamfunu. Un tad nu es reis prafstu fawam weefim, waj winam netihlas tift par mahjitaju „Kapehz tad nè? — atbildeja man Hamfuns, — weenalga wis tit pat labs un mulkigs.“ Un tà winafch aifbrauzà uf Mineapolu.

Christofers Janfons apgahjàs ar wina it labi, un Hamfuns drihs ween palika par wina draugu.

Pee Janfona Hamfuns mahzijàs uniateefchu deew- wahrdneezibu. Winafch strahdaja uszihrtigi un drihs ween jau tika tit tahlu, ka fahla pat jau fpredikus teift, kad Janfona pascha nebija mahjà.

Es kahdu no wina fpredikeem dsirdeju. Tur bija mas prahta un jehgas.

1885. gadà, ihfi preekfch manas aifbraufchanas uf Daniju kà Saweenoto Walfstu fuhtnim, es aifbrauzu wehl uf Mineapolu. Es apmekleju ari Christoforu Janfonu. Wina nebija mahjà. Un kad es apjautajos par Knutu Hamfunu, tad Janfona kundse man teiza, ka winafch gulot augfch-jàs istabàs tepat waj jau uf nahwes gultas. Wina teiza, ka tam esot ahtrais dilonis un ilgais dsihwotajs tas nebuhschot.

Man eegribejàs wina redset. Kad es pee wina eegahju, tas guleja gultà — nespehzigs, wahjfeh, pagalam no- wahrdsis — un gaidija nahwi. Deenu preekfch tam winafch bija nosuhtijis pehz profefora Uleposa, kuresch atradàs pee Augeburgas feminara. Tam winafch issuhdsejis grehkus un peenehmis fw. wafarinu.

Ahrà bija flaisis, flits laiks. „Zeles augfchà, pa- staigajees,“ — es teizu Hamfunam. Winafch pakratija galwu un atbildeja, ka winafch esot pahrat wahjfeh, lai waretu zif nezil no weetas kufetees.

Es panehmu wina pee kahjam un iswilku no gultas; apgehrbu un iswedu laukà. Wehs apgahjam pahri reises apfahrt wina kwartalam. Winafch uf manis atbalstijàs. Laiks bija brihnifchfiks, debefis flaidras. Bet Hamfuns bija pilns ar domam par nahwi. Winafch fajuta fawà dwehsele meeru un fwehtklamibu un dauds tam wehl lih- dsigu, kam es tolait netizeju. Winafch man isteizàs, ka ja tit ween labofchotees, tad wifu fawu muhschu seedofchot deewfalposchanai.

*) Uniateefchu mahjitajs un pasihlams rafstneeks.

Tad pat ar' wiſch man atſinās, ka wiſam gribetos braukt nomirt uſ Norwegiju, bet wiſam neeſot naudas preeſch biketes. Eš paſtrehjos pa pilſehtu un iſhā laiķā ſalaſiju tiķ daudš naudas, ar to wiſam biketi nopirkt. No- pirku to, un Hamſuns aiſbrauza uſ Norwegiju.

Mahjā wiſch ahtri uſlabojās. Bet no Deewam kal- poſchanas ſche wirſſemes nekaš neſinahja. Neſinu, aiſ ſahdeem eemeſleem, bet toti drihš ween wiſch aiſbrauza atkal uſ Ameriku. Par ſcho wina otro zekojuumu man naw gluſchi it nekaſhdu ſinu, jo eš toreiš biju Danijā. Sinu tikai tiķdaudš, ka wiſch bijis Iſchikago pilſehtā par wa- gonu waditaju.

Rā rahdaš, ſchini laiķā wiſch buhš maldijees aptahrt pa daſchadām weetam un laiķam gan ari ſtrahdajis kaſhdu laiķu Dekota prerijās.

III.

1888. gadā eš uſ iſhu laiķu aiſbrauzu uſ Ameriku. Pa Atlantijas okeanu atpakalbrauzot, eš nejauſchi eegahju treſchajā klaſē. Tur bija miſſigi daudš kauſchu: daſchi luhdſa Deewu, ziti lamajās, pihpeja tabatu un ſpauđijās.

Rahdā kaktā eš nowehroju iſchetruš jaunekluš, kuri tur ſpehleja kartis. Eš peegahju pee teem. Uſ galda atradās daſchi wara naudas gabali un uſ teem tika ſpehleš. Peepeſchi manas azis wehrſās ſewiſchki pret weenu no teem. Taš tatſchu Knuts Hamſuns?

— Knut, waj tu taš eſi? — eš jautaju. — Ja, taš ir wiſch. — Nu uſ kureeni tad tu tagad? — Wiſch brauzot uſ Kopenhagenu. Wiſam lihđš eſot kaħđš manu- ſkriptš, leelš apzerejums — par „Tagadejo Amerikas garigo dſihwi.“ Wiſch melleſhot tam iſdeweju. Manuſkriptš bija breeſmigi netihš un ſaſmehretš. Eš wina pahr- ſchkiſtiju, un taš man ne wiſai patika.

— Nu, kaš tad tew taš? — waj kaħđš radineekš no- miris waj? — eš wiſam praſiju, un aiſrahdiju uſ ſehru noſihmi, kuru taš neſa lentitē uſ kruhtim. Nē, — atbil- deja Knutš, — gimenē mums naw neweens miris; bet eš neſu ſcho ſehru ſihmi Iſchikago pilſehtā uſ nahweš ſodu noteefato anarchiſtu deħ.

A—ha, eš nodomaju, tad tu eſi — anarchiſti! War jau buht, ka eš nejauſchi par to biju iſteizeeš kaħdam uſ twaikona. Bet no ſchās deenas ſahka Knutu Hamſunu uſraudſit ſewiſchki ruhpigi un uſmanigi. Kad wiſch Danijā iſkaħpa malā, poližija to ſagaidija jau peeſtaħtnē. Knutš patš no tam neko neſinaja, bet Kopenhagenā tomehr wiſch newareja ne ſoka paſpert, kur poližeja tam nebuhtu bijuſe klaht.

Kopenhagenā wiſch bija nodomajis atraſt ſawai jau- najai graħmatai iſdeweju. Wiſch apmekleja wairakuš iſdewejuš, bet neweens par wina netihro manuſkriptu neintereſejās. Eš atkal negribeju ar anarchiſtu nekaħdoš ſakaros eelaiſtees. Amerikānu ſuhtneežibā wiſam peeejaš

nebija. Šawa manuſkriptā pahrđot wiſam neweižās un neweižās. Un tā beigu beigās wiſch atradās beš graſcha naudas, beš maiſeš un beš pajumta. Eweetojeeš uſ Šw. Šahna tirguš, wiſch tur badojās. Bet maħſlineekš winā no ſchis badoſchanās nenomira: badojoteeš wiſch aprakſtija ſchis badoſchanās ſajuhtas. Drihš weeu wiſch uſrakſtija eeſahkumu no ſawa „Badš.“ To wiſch nodewa „Sta- teena“ redaktoram. Redaktors manuſkriptu peeneħma un ſamakſaja par to Hamſunam ari neleelu honoraru.

Kad ſchis gabalš bija „Stateenā“ nodrukats, taš ſa- zehla neparasti leeliſtu ſenſajiju Wiſa Kopenhagenas literariſtā paſaule praſija uſtraukti weenš otram: „Kaš ſchis Hamſuns taħđš ir? Kur wiſch dſihwo?“

Kad beidšot dabuja ſinat, ka wiſch dſihwo uſ Šw. Šahna tirguš, — uſ tureeni eeſahkās tihree ſwehtzetojuumi. Wina tur apmekleja pat taħdi rakſneeki, ka Georgš Brandeſš un Amalija Šchtram. Pee ta nogahjuſchi, wini redſeja ſawā preeſchā leelu ſlaidu wiħreeti, iſkaltuſchu un no- wahjejuſchu, ka ſkeletu.

IV.

No ſcha laiķa Hamſunam ſahka eet labaki. Wiſch kkuwa paſihſtamš wiſā Danijā, tā teikt uſ weenu deenu. Wina ſahka uſaižinat labakās mahjās. Man ſewiſchki atminā kaħđš wakarš pee Šchtram kungā un kundſeš, kur bija eeluhgti wiſi Kopenhagenas eewehrojamatee wiħri un damas, tā teikt, wiſš winaš lepnumš. Šarp iſwehleteem buht bija ari manim godš. Te eš ſehdeju pee galda augſtaš ſabeedribas widā kopā ar Knutu Hamſunu, Nor- wegijaš ſemneeku, Iſchikago pilſehtas wagonu ſtuhmeju, kopā ar to, kurſch wehl wakar neſinaja, kur likt ſawu galwu.

Ja, Knutš Hamſunš kkuwa par eewehrojamu wiħru ar weenu rahweenu. Un wiſch to ſinaja un ſaprata! Wiſch ſtaigaja ar pazeltu galwu un lepnu gihmi ſcho galwas pilſehtas augſtmanu widā. Tuhlin ari radās iſdewejš wina netihrajam manuſkriptam „Tagadejā Amerikas garigā dſihwe“.

Pehz tam wiſch aiſbrauza uſ Norwegiju. Šche wiſch ſahka turet runas un preeſchlaſijumus un darit paſihſtamus Bjernſona, Iſfena un zitu Norwegijaš leelu wiħru wahrduš. Ap wina runu katedri kaudis druħſmet druħſmejās. Wiſch ſahka eeſiſt labu naudu. Ruħgtajām deenam bija peenah- tuſchāš nu reiſ beigāš.

„Taħđš, luħt, ir manš neleelaiš, bet peħz pateeſibaš atſtaħſtitaiš gabaliſch iſ Hamſuna biograſijaš,“ — nobeidš ſawu paſtaħſtijumu profeſors Andersonš. —

Waru peeſihmet, ka wehl ſchis rindinaš rakſtot peenahł laiķrakſti ar ſinam, ka Knutš Hamſunš paſchu reiſ atkal atrodoteeš toti leelā truħtumā. Maſkawaš maħſklaš teatriš, to eewehrodamaš, noſuhtijis wiſam 300 rbł. leelu pabalſtu un noleħmiš beš tam ari no turpmaħam teatra iſrahdem daſchuš prozentuš no tihra eenahkuma tam par labu ſeedot.

—uſch.

Apfkats.

Budščeta leetâ debates walsts domē, tā redsejam, interesantās. 16. februara sehdē flehds wispahrejas debates budščeta leetâ un pahreet us budščeta atsewischkām dakam.

Wispahrejās debates runā wehl oktobristis Tschewlišchews, kusch pašihstams tā dedšigs schuhpibas posta apkarotajs. Winšch aishraha, ka walstij, nodokuss usleekot, wjadsetu eewehrot ari **tifumifšos prinzipus**.

Bet kreewu walsts milšigu daku sawu eenehmumu dabunot no degwihna monopola — proti, **718 milj. rubl.**

Ar tahdu rihzibu neefot pašneedsama walsts labklahjiba, jo wairak wehl tamdehl, ka leelum leelâ daka — proti, 90 procenti no augšchējās milšu sumas nahtot no semneekem un strahdneekem. Tschelischews tadehl usajzina domi, atrast lihdselkus, kahdâ zekâ buhtu pahrgrosama lihdschinejâ nodoktu sistema, kura walsti nowedot us postu. Gan esot jau nowehrojamas dasčas labas parahdibas pee dšerschanas posta apkaroschanas; tā peemehram atzelta schuaba isdališčana saldateem, šw. šnods issajzjis sawu labwehlibu garidsneeku špredišochanai pret alkoholū, kā ari pagastu waldes beeschi taisot nolehmumus pret frogu eerihšochanu. Turpretim waldiba ruhpejotees tikai par to, lai šahdschas nepaliktu bes krogeem.

Rowss I. (progrešists) atbild finantschu ministrim, fewischki uswehrdams to, ka pee kreeweem neefot nowehrojamas wis weseliga nazionalisma juhtas, bet to weetâ parahdotees nefatizigs, naidigs nazionalisms, kusch weseligam tautiskam juhtam esot tikai par postu. Schis kara un zihnas kahrigais nazionalisms esot eekuwis ari walsts domē un tāpat peelihpot zentram, kā ari waldbibai. Tahdos apstahškos waldbiba tad ari neefot spehjiga iswesti semi is winas tagadejâ gruhtâ stahwofka, jo waldbibai truhštot augštās dahwanas — šajuhšminat dšihwus zilwelus un waldit par dšihwu tautu. (Patišchana pa kreiš). — Pehz paušes budščeta komiššjas šnotajs Akefsejento (oktobristis) dod pahrstatu par wispahrejām debatēm, aishahdidams starp zitu us kahdu nenoleedsamu parahdibu walsts budščeta kahrtibâ, kura šazekot bailes. Tâ kad kahdi priwatusnehmeji dibinot kahdu pašahkumu un ja teem pee tam wjadšigs kredits, tad tee zenschotees leetu eekahrtot tā, ka usnehmuma eenahkumi lai spehtu nest wjadšigos procentus par aishnemto kapitalu, kā ari šinamâ mehrâ deldet pašchu kapitalu. Turpretim, kad walstij wjadšigs kredits, tad jaunus aishnehmumus nenokahrtotot un neišleetojot wis tā, ka kaut jel kahdâ šinamâ mehrâ nestu wjadšigos procentus, bet procentu šamafšochanu išdarot atkal tikai no wispahrejeem walsts eenahkumeem. (Atštan šauzeeni: „Tâ ir!“) Preekschlitumu, ka pašs un telegrafs buhtu nostahdami tā, ka tee lai ušturetu tikai pašchi fewi un walstij nedotu nekahdu eenahkumu, runatajs neatrob par peenemamu, jo ari Franšijâ eenahkums walstij no pasta, telegrafa un telefona aprešinatš us 346 miljoneem franku. Ari eenehmumus no dšelšzefekem neefot eespehšams pašinat, jo par dšelšzefekos eegulditeem kapitaleem procentu

ween esot jamatšâ 152 miljoni rubl. — Schingarews pašino, ka kadeti balsos par stahšchanos pee budščeta zauri luhšochanas pa atsewischkeem numureem. — Balsojot dome nolemj pahreet us budščeta zauri luhšochanu pa atsewischkeem panteem. Tahlak ar 161 pret 94 balsim atwehl 250,000 rubl. gaismas eerihšochanai domes šapultschu šahlē no augšchas.

Budščets teel peenemts šastanâ ar rihzibas komiššjas preekschlitumeem un budščeta komiššjas resoluziju. Ministru padomes kanšlejas budščets peenemts bes debatēm. Ministru loščâ eerodas šinoda wiršprokurors. Us deenas kahrtibas stahw budščeta komiššjas šinojums par šinoda budščetu. Refors usdewis sawus išdewumus us 34,195,217 rubl., bet budščeta komiššja pašinajuse scho sumu par 13,750 rubl., kuri nodomati ehku buhwei un remontam. Referents Rowakewskis aishraha, ka refora peekrišchanu atradis weenigi preekschlitums par pašnizas starastu peedalischanos jeparšiju kongresos. Tas esot šolis us preekschu. Turpretim preekschlitumi par konšistoriju un draudschu pahrwaldes kahrtibas reformeschanu, par pašnizas reformeschanu, par pašnizas išdewumu un eenehmumu pahrwaldischanas nodochanu draudsem, kā ari wehleschanas, lai šinoda šaimneeziba tiktu nodota wispahrejās kontroles noteikumeem — esot atkahrtojama un usšwerama. Atteezibâ us 2,500,000 rubl. leelakas sumas šihmeschanu preeksch pašnizas školam, nekâ 1909. gada budščetâ, referents peewed weselu rindu peemehrus, kuros garigâ refora zentralorgani išrahdijuschees par neinformeteem tadehl, ka weetejee organi šneeguschu wineem nepareišas šinas. Tahdu školu škaitš, kuras eewestas školu tihtlâ un kurâm pehz šarastem jadabun pabalšts no walsts kases, diwâs gubernas ween usdots par 600 školam leelaks, nekâ tas pateššbâ ir, preeksch kurâm tad walsts rentejai buhtu jaišmatšâ leeki 83,000 rubl. Schis fakts peerahdot, ka nepeezeeschami wjadšigs išpildit walsts domes wehleschanos un šinoda šaimneezibâ eewest šingratu kontroli. Peenemts preekschlitums par runataju šarastâ flehšochanu. Beeteišuschees 28 runataji. Kamenskis aishraha, ka oktobristu šratšija ne weenreis ween aishrahdijuse us išajzinajochu atteezibu pašinášchanos ganu un ganamo šarpâ. Reišē ar draudschu reformu wjadšibu tika uswehrts, ka wjadšigs atrast lihdselkus, lai nodrošchinatu garidsneeku materielo stahwofli, lai winu alga šastanetu ar winu augsto kahrtu. Pahahjuščâ gadâ wiršprokurors pašlaidrojis, ka refors nemšot wehrâ oktobristu wehleschanos, bet nestatotees us šchahdeem jaukeem šolijumeem, pašnizas dšihwē paleekot wis pa wezam. Pee tam runatajs šihli ištiršâ Turkestanas bišlapa Dimitrija žirkularu. Schis bišlaps, lai eeguhtu naudu preeksch pašnizas šwetšchu šabrikas želšchanas, ar žirkularu usdewis pašnizu wezakeem šagahdat naudu, draudedams pretejâ gadijumâ ar kara stahwofli un šodeem, bet kad starasti atšajijuschees, wina eminenze rakšijis: „Waj tad man wjadšiga starastu peekriščana! No šaweem apafšchneekem es neprašu nekahdas atkaujas.“ Runatajs

aifrahda uš pawišam nezeefſhamàm biſtapa atteezibam pret draudſes lozefkeem un mahzitajeem un domà — draudſes ſtahwolliſ ir nefawejoſchi zauruhtojams un labojams. (Applauſt zentrà un pa kreifſ.) **Biſkaps Mitrofanſ** ſaka, ka lihdſ ſchim laikam waldiba pabalſtijufe baſnizu pilſonu lablahjibas labà, pee kam tad ari noſtiprinajuſes ſabeedriba ſtarp walſti un baſnizu, jo baſniza ſludinajuſe tautai walſts ideju, bet walſts adminiſtratiwà wara ſar-gajuſe baſnizas teeziſas un zeenu. Scho ſtahwolli paſtiprinajot ari pamata likumu 65. pants.

Biſkaps Sewlogijs ſaka, ka budſcheta komiſſijas wehleſchanàs aprobeſcho reſora darbibas lauku un wina eefſchejo dſihwi. Tas eſot netaiſnigi un apwainojoſchi. Baſnizas eefpaidſ uš walſti jau tà pamafinajees, turpretim walſts eefpaidſ uš baſnizu paleelinajees. Wiſas baſnizas kaites warot iſdſeedinat tikai baſnizas konzils. Tadehl runatajs wiſu domes garidsneeku wahrdà iſſaka karſtako wehleſchanos, lai wiſdrihſakà laikà ſaſauz wiſas Kreewijas konzilu. Winſch domajot, ka ſchim domam peekriht wiſi kreewu baſnizas preeſteri un ari draudſes lozefki, kaſ wehlaſ baſnizas ſtiprumu, ſlawu un warenibu. (Applauſt.) Weidsot Sewlogijs wehl mehgina pahrlleezinat domneekuſ, lai tee atſakas no ſaweem wehlejumeem, jo konzils wiſu padariſchot. (Troſſſchmaini applauſt pa labi un widù.)

Mjagkijſ (darb. gr.) aiſſtahw domas, ka reſora naudas dariſchanas jakontrolè. (Applauſt pa kreifſ.)

Karaulowſ (kab.): Baſniza tagad ſtahw pilnigi ſem paſauligas waras. Winaſ dariſchanàs rihtojas ſnoda wirſprokurorſ un konſiſtoriju ſekretari. Wiſ ſchi eemeſla dſihwais gars iſſudis un baſnizas weetà ſtahjees trona pareiſtizibas reſorſ. Rahduſ ſeſchuſ gaduſ atpatat baſnizas dſihwe ittà pamodaſ, — ſahſa runat par konzilu, aiſrahdiſja, ka wajadſigſ nonemt waſchſas no zilwela apſinaſ. Bet pehſ tam, ſem reaſzijas eefpaida atrada, ka wehl naw ihſtais laikſ ſaſaukt konzilu. Waldibas eefneegtos likumprojektuſ par apſinaſ brihwibu weenu pehſ otra panehma atpatat. No tahda baſnizas ſtahwoſka zeefſch galwenà kahrtà lauku garidsneeziſa, — wina newar proteſtet, tadehl ka ta ir nabadſiga un winai naw nekahdu teeſibu. Eſmu pahrlleezinatſ ka, iſlaſot manu runu, tuhſtoſſcheem kreewu garidsneeku ſajis: „Amen.“

Garidsneekſ **Maſchlewitſchſ** domà, ka baſnizas dariſchanas jaiſſchkir paſchai baſnizai.

Krupenſkiſ (meh. lab.) aiſrahda, ka ſnods tàſ ſumaſ, kuraſ tàſ dabù no Beſarabijas muiſcham, neiſleeto ſaſtanà ar dahwinataju un Wiſaugſtako gribu. Turpmat tà nedrihſt notikt.

Graſſ Uwarowſ apſkata daſchaduſ baſnizas likumuſ un noteikumumuſ un atſihſt, ka naudas ſumu kontrole tur naw nebuht aiſleegta. Tahſat runatajs nolafa kahdu noteikumu, ka katrà apgabala katru gadu janotur weetejais konzils. Kamehr dome, runatajs ſaka, neuwediſ wiſu ſcho leetu uš pareiſam ſleedem, tamehr baſnizas likumuſ warèſ ſtahwet meerà un konzila nebuſ. Runatajs leet preekſchà peenemt wiſaſ komiſſijaſ wehleſ-

ſch anàſ, jo tanis naw neka, kaſ neſaſtanetu ar baſnizas likumeem. (Applauſt pa kreifſ.)

Mikowſ (kab.): Pehſ garidsneeku runam war ſahſt domat, ka patlaban apſpreefſch jautajumu par robeſchu ſtarp baſnizu un walſti; taſſchu pateſſbà te aiſſtahweja robeſchu ſtarp likumdoſchanaſ eetahdem un ſinamu reſoru. Za garidsneeku runataji buhtu aiſſtahwejuſchi domas, ka baſnizai jabuht brihwai no walſts, tad te buhtu runa par wezu prinzipu: brihwa baſniza brihwà walſti. Bet te neaiſſtahw baſnizas pahrgroſijumu planu, bet gan zenſchſas gahdat, lai paleek ſpehà wezee baſnizas likumi; pee tam toſ mehgina iſtultot ſew par labu. Biſtapa Sewlogija iſſkaidrojumuſ par baſnizas autonomijaſ teeſbam naw pareiſſ un neſaſtan ari ar to klaſſifikaziju, uš kuru aiſrahdiſja miniſtru padomes preekſchſehdetajſ. Pehdejaſ teiza, ka ir kanoniſki jautajumi, kuruſ iſſchkir baſniza patſtahwigi, otrkahrt, ir jautajumi, kuruſ iſſchkir baſnizas likumdoſchanaſ zetà, beſ walſts eejauſſchanaſ, un treſſchkahrt, ir leetas, kuraſ walſts brihwi noteiz ſawas atteezibas pret baſnizu. Wiſas baſnizas pahrwaldibas leetas, kuraſ atrodaſ walſts pahrfinaſchana, japahrſin ari waldibai un domei. Miniſtru padomes preekſchſehdetajſ aiſrahdiſja ari uš tahdeem eefſtateem, kahdi ir biſkapam Jewlogija. Winſch teiza, ka tahdas leetas, kaſ ſaiſtitaſ ar baſnizas autonomiju, jaiſſchkir paſchai baſnizai. Bet winſch pahrrunajàs, — tàſ naw ſnoda domas, bet gan eefkats, kaſ pamatotſ uš wehſturikſam atminam. Tagad garidsneeziſas runataji aiſſtahw newiſ baſnizu pret walſti, bet garigo reſoru pret domeſ kompetenzi. Aiſrahdiſjumuſ uš zitàm tizibam, ka tàſ brihwas no kontroleſ, naw pahrdomatſ. Tà waldoſcho baſnizu noſtahda uš weenaſ pakahpeſ ar zitàm baſnizam, t. i., walſſteekſku eetahdijumu grib pahrwehrſt par privati-teekſku eetahdijumu. Garidsneeziſa tapat kà agrak iſdara palalpojumuſ waldibai. Pahrgroſijeeſ tikai palalpojumuſ rakſturuſ. Tagad taſ paliziſ politikiſ. Garidsneeziſas preekſchſtahwju ſkaiſ te naw proporzionalſ. Te wini ir atkarigiſ elementſ. Daudſàs Neetumuſ=Giropas walſtiſ garidsneeziſai naw wehleſchanu teeſbu. Winaſ iſtureſchanaſ dome rahdiſ, kà buhſ wajadſigſ rihtoteeſ, kad ſkatiſ zauri wehleſchanu likumu. (Applauſt pa kreifſ.)

Bereſowſkiſ II. (gal. lab.) proteſte pret Mikowu un ſaka, kà baſniza neeſot pahrlahpuſe ne dogmatuſ, ne kriſtigo morali.

Peenem preekſchlikumu, galigi beigt debateſ.

Referentiſ aiſſtahw komiſſijaſ un Krupenſka wehleſchanaſ. Robalfojot atraida ſozialdemokratu formulu un peenem budſcheta komiſſijaſ un Krupenſka preekſchlikumuſ.

Pehſ ſnoda budſcheta peenemſchanaſ dome 18. februari ſtahjaſ pee eekſchleetu miniſtrijaſ budſcheta zauri luhtſchanaſ. Wiſpirmuſ budſcheta komiſſijaſ ſinotajſ ſchai leetà, kuaſſ **Gokiziniſ** (oktobriſtſ) aiſrahda, ka pagahjuſchà gadà ſchai paſchà leetà iſteiktà wehleſchanaſ no miniſtrijaſ tikai pa maſai dakai eewehrota. Tà neeſot eewehrota wehleſchanaſ, lai tiktu aprobeſchotſ eekſchleetu miniſtrijaſ padomes lozefku ſkaiſ, lai tiktu reorganizeſta miniſtru padome

un atzelti wehl daschi generalgubernatoru amati. Komissija tadeht leef preekschā: schis wehleschanās ari schogad atkal atfabrtot. Tahlak komissija atrodot par wajadsiġu noteikt generalgubernatoreem zetās, negrosamas (ġasaprot ne pa = le el i n a m a s) algās; tāpat wajadsiġs esot steigšchus eefneegt likuma projektu par polizijas reorganizacijū. Tas esot sewišchi tadeht wajadsiġs, ka „walsts apšardsiabas“ nodatas, jeb politiskā slenpenpolizija esot pabri netikai likuma robeschai, bet ikkatrai eefpeh = j a m i b a s r o b e s c h a i.

17. oktobra manifestā issludinātā personas neaifskaramiba esot tagad palikuse par weentahrschu tenku. Teesu palatas attaisnotus zilwekus issuhtot administratīvā zetā. Apšardsiaba eelaufchotees privatnamos bes lahda eemešla. Un tas teefot darits tab, kad politiskais barometris rahdot pilnigi skaidru laiku. Tad runatajs peewed šawu isteikumu ilustreschanai kahdu gabijumu. Tahlak komissija wehlotees peh eefpehjas pamašināt tos kreditus, par kureem atklabtibā ne teefot šnots, lai tiktot isšrahdati projekti šeku uslabošanai, palihdšibas sneegšchanai eedšihwotajeem, kas šeetuschy no doščadeem nelaimes gabijumeem, un pašino, ka isdewumeem aprehkinatos 96.402,440 rubl. komissija pamašinajuse uš 586,362 rubl., pee lam pati leelakā pamašināschana notikuse ar teem isdewumeem, kas apšihmeti ar „d a s c h a d ā m p o l i z i j a s w a j a d s i b a m“. Strihpots fizis ari no kredita sem polizijas usraudšibas nolikto us turai, jo pehdejos gados sem polizijas usraudšibas efošo personu škaitis esot kritis par 78 proj. (Peekriščhana zentra un pa dakai pa labi.) Gešchleetu ministra beedris Kriščhanow škis pašino, ka eefschleetu ministrija atfatas no dascheem krediteem, peem. no 91,632 rubl. straschniku usturai, no 391,988 r. sem usraudšibas stahwošcho usturai un no krediteem Wiknas un Mašlawas generalgubernatoreem. (Peekriščhana). — M a t k l a t o w s (kadets): Wikpahreġā politika esot ne tikai muhsu walsts galwenais faturs, bet ari tās galwenais šaumums. Warot teikt, ka revoluzija esot eksamens šabeedribai un reakcija — waldibai. 1905. g. waldiba runajuse par plaščam reformam, modinadama šabeedribā šeribas; uš to pehdeġā atbildejuse ar ustizibu. Bet waldiba nepildijuse šawus šolijumus. Pehġ tam runatajs apškata tagadeġās atteezibas štarp waldibu un šabeedribu un aishrahda uš waldibas špaideem preses un šaweenibu leetās, uš isšuhšichanu un nometināschanu un uš waldibas istureschanos pret trescho domi, kura šanahkuse, lai pabalstītu waldibu likumdoščanas darbā. Ja waldiba buhtu šapratuse šawus peenahkumus un, domes pabalstīta, kehrufes pee normalas waldichanas, wina buhtu apmeerinajuse šemi un ihihzinajuse revoluziju. Bet wina to neesot darijuse un šawu spehku isleetojuse tikai, lai atteiktos no šaweem apšolijumeem un programās. Kad wina beidsot šapratīschot, ka par šcho šeku newar tahlak eet, tad buhšchot jau par wehlu. Tadeht domei esot j a n o p e k š c h i p o l i t i k a, lai waldiba šaur to nahktu pee prahta.

Bulats (darba grupas) usajina zentra partijas lihds ar darba grupu teikt: „W e h s n e w a r a m d o t n a u d u p r e e k š c h š c h a h d a s p o l i t i k a s t u r p i n a š c h a n a s.“ Nohritiše poliziju, kura kerot newainiġus, turot eedšihwotajus bailēs u. t. t. Waldiba atšihstot, ka politiskās šlepšawibas mašinajuschās, bet nahwes šodi nemasiNOTEES. Atbildiba par wišu to krihtot uš zentru, kursch pabalstot waldibu. Bet drihs nahšschot atmahšas deena un tad tauta nestahwešchot weena par taišno leetu — winai peeweenošchotees ari armija. (Šauzeeni no labajeem: „Neapwainojat armiju!“ Peekriščhana pee kreisajeem.) M a r k o w s II. domā, ka Bulats maldotees: Kreewu tauta un sewišchi Keisara armija nefad netapšchot par rasbainekeem; ja wina šajelschotees, tad tikai preeksch tam, lai šchee raf-

baineeki nahktu pee karatawam. (Peekriščhana pee labajeem.) Runadams par komissijas lehmumeem Markows II. issaka, ka tee preeksch waldibas neesot obligatoriski. Esot aplam domat, ka walsti wišs esot meerigi un tapehġ apšardsiaba esot nepeezeeščhama. Walsts šahrtiba atkarajotees tikai no Wisaugštātās gribas un Kreewu tauta n e m a s n e g r i b o t k o n š t i t u z i j a s. Kreewu tauta ari peekrihtot wišem teem šoteem, kas šperti pret nolahdeto un no basnižas isšlehġto Lewu Tolstoju. Wina aġis Tolstojš esot nošedsneeks. (Šauzeeni no kreisās pušes: „Kauns! Ne-gods! Wende!“) Štarp inteligenzi un Kreewu tautu esot besdibens: pirmais ideals esot frantschu revoluzija un otrs — warena Kreewijas patwaldiba. „Wehs“, tā Markows II. beids: „weenmehr šaufšim: L a i d s i h w o p a t w a l d i b a ! N o š t a r r e w o l u z i j u!“ (Trošchnaina peekriščhana pee labajeem.) — G o d n e w s aishrahda, ka waldiba isleetojot wišus lihdsseks meera un šahrtibas uštureschanai, bet nepeegreeschot wehribas tautas wešelibai. Aishrahda uš peeaugušcho miršību un daschadu epidemiju wairoschanos Kreewijā. Ja neschehlojot naudū preeksch tautas isglihtibas, tad wehl majak to wajagot šchehlot preeksch tautas wešelibas kopschanas.

Walsts domneka G. Karlsberga usajinajums.

Walsts domneeks no Kuršemes gubernas G. Karlsberga kungs peesuhstijis „Nigās Awisei“ šekofchu rakstu: Patlaban walsts domes agrarkomissija teef štatits šauri likumprojekts par šemneeku šemes ispiščichanu Baltijas gubernu muišchneeku šabeedribam Wisaugštati dahwinatās muiščās, riterščastes, šem brunneezibas, to štarpā Grendšes, Wez-Sahtes, Akmenu, Wilhelmsbergas, Šrlawas, Dartas, Degales, Abawas, Peteršales un Šnapju muiščās.

Tā ka esmu dširdejis, ka augščā minetās muiščās šemneeku šemes ar maš isnehmumeem esot ispiřttas, tad lihdsu minetās personas, kas peedalijuschās pee šcho šemju eegubšchanas, pašinot man faktištus datus par notikuscham piřschanam, aprahdot eeguhtās šemes daudšumu un šenu, par kahdu ta piřkta.

Walsts domes loġeklis G. K a r l s b e r g s.

Šaurijas pili, Peterburgā.

Žehsu aprinki Raunas pilsmuiščā ari 23. februari konstateti pirmee diwi šašlimeschanas gabijumi ar isšituma tifu.

Nigās Laukfaimneeku Zentralbeedribas gada šapulġe II.*) Dšehrbenes šemkopibas beedribas delegats ahrsšs Kraštinsch, par to jau pag. numurā ihšumā aishrahdits, nahġa šlajā ar to pawišam šaunu. Dšehrbeneeschos lihš Zentralbeedribas autoritate esot štipri mašumā, jo tur pehdeġā laikā šehšufēs pret Zentrāli leela neustiziba. Dšehrbenē pašahwot weena no weġatām lauku kraġjaisdewu kašem, kas Zentralei iġgadus sneeguse pabalstu. Šchogad nu schis kašes generalšapulġe weenbalšgi nošemts nedot wairs ne grašcha. Kur te eemešs? Tas esot meklejams „Nigās Awises“ un „Dšimtenes Wehštnescha“ nesenajās polemikās par Zentralbeedribas waldi un tās tuwakeem darbeneekeem. „Dšimtenes Wehštnesš“ usbruhtot Zentralbeedribas waldei, bet „Nigās Awise“ atkal tās darbeneekeem — ihpašchi agronomeem Štubinam un Želminam. Zentralbeedribas walde abus šchos kungus šuhstot uš kuršeeem tā waditajus un uš isštahdem tā ekspertus, bet atkġaujot „Nigās Awisei“ tos nošengat. Rahda uštiziba nu tur lai wairs pret šcheem agronomeem rodotees? Dšehrbeneeschi, peem., esot Želmina šgu lihds pat pehdeġam

*) Štat. „M. W.“ Nr. 8. šġ. g.

laikam turejufchi par weenu no wisprahtigakeem teoretistseem un praktistseem darbeneekseem, bet te nu „Rigas Awise“ to notaisot par zilweku, kas darijis Zentralei weenigi titai kaunu un postu, jo kahda no waldes pehdejām sehdem to tā esot norahdijis pat kahds waldes lojeklis. — Zentralbeedribas preekschneeks, weterinarahrstis P. Dsolinsch us to eebilst. ka tahdu usbrukumu agronomam Zelminam waldes sehde taisijis ne jau kahds no waldes lojekseem, bet kahds beedris-delegats, kas tur bijis kahrt. Agronomis Stubinsch pee ta wehl peebilst, ka Zentralbeedribas walde jau wehl tani pascha (12. dezembra) sehde esot weenbalfigi peenehmuse scho paschu Zelminu par waldebibas algoritu lopkopibas spezialistu pee schis beedribas. Waldes lojeklis, beedribas preekschneeka weetneeks Fr. Lasmanis issafas, ka winsch „Rigas Awise“ no Dr. Krastina mineta raksta nemas neesot lasijis. Waldei esot daudsi zitu swarigaku darbu neta schahdu awischu rakstu atspekoshana. Debatēs daschi tomehr isteizas, ka waldei schai sinā buhtu gan nemams stahwolkis. Swehrinats adwokats A. Dsolinsch saka, ka „Rigas Awise“ ar „Dsimtenes Wehstnefi“ dsenot ap Zentralbeedribu personiskas polemikas un zaur to rokot tai kapu un winsch eeteizot no sawas puses laikrakstu korespondentus turpmat wairis nepeelaist. Waldes sehdem wajagot buht aiflahtam. Awischu ispaudumi par tam nedarot beedribai labuma, bet drihsat gan kaunu, ka tas redsams no paschreis pahrrunata gadijuma. Ari Widjemes muischneeku kreditbeedribas kulturtechniskis Laursons eeteiz laikrakstu korespondentus nepeelaist. Par laikrakstu referentu turpmatu peelaishanu waj nepeelaishanu waldes sehdes spredele wehl ilgi. Weidsot schai sinā rodas ischetri daschadi preekschlumi: 1) waldes sehdes nepeelaist neds referentus, neds beedrus, un referet par sehdem weenigi „Baltijas Lautsaimneeka“, waldes lojekseem par sehachu nolehmumeem turet muti un nebuht pahpigeem (adw. Dsolinsch); 2) dot waldei teefbu beedribai kaitigus referentus nepeelaist, bet zitus peelaist, neraugotees pee tam tomehr us to, „kas melns un kas farkans“ (mahj. Gailits); 3) peelaist wisas sehdes, isnemot flehgtas, it wisu laikrakstu referentus, jo beedribas darbiba esot atkahrtibas darbiba un pret sagrositeem referateem suhtit no waldes puses passaidrojumas, pretraktus (agr. S. Zelminsch, kuraam peh; tam peekriht ari W. Stubinsch), un 4) kneegt laikraksteem referatus no waldes puses (beedr. preekschneeks P. Dsolinsch un Fr. Lasmanis). Balsojot nolemj: uidot waldei suhtit referatus par beedribas sehdem it wiseem laikraksteem teesch no sewis, bet lihds ar to (ar 24 pret 15 balsim) peelaist, kad ween tas eespehjams, pee tam ari laikrakstu referentus; referentu peelaishana waj nepeelaishana pee weenas waj otras sehdes attarajas pilnigi no paschas waldes. — Ta spredelejoit weltigi patehre dahrgo laiku. Zentralbeedriba nu reis ir atkahrtibas darbeneeze un ka tahdai winas darbiba wajaga buht zaurredsamai ka kristalam. Neta winas darbiba, ka laufsaimneezibas centralbeedribas darbiba, nedrihst buht flehpjama. Bes preses lihdsdarbibas winas darbiba newar buht deefgan swehtiga. Ta ir skaidra leeta. Weens waj otrs raksts jau weenam waj otram war buht ir nepatishams. Bet tas naw nowehrschams. Un sahst sijat laikrakstus, kura referentu peelaist un kura ne, buhtu bailigs eksperimentis, kas semkopibas beedriba ka tahda tif eewestu partejibu un politiku un ta trauzetu selmigu darbibu. Jau daschu agronomu lungu uistahschanas un juhteligas isflaidroschanas prese un beedriba eenesuschas newajadfiga kahrt politiku. Preeksch Zentralbeedribas ka tahdas neweenis laikraksts lai naw ne farkans, ne melns! Un pateefi, muhsu prese, kahda politiska notrahsa ari weenam waj otram laikrakstam nebuhtu, naw un newar buht pret

Zentrali naibiga. Ja muhsu prese jau scho to graifijuse, weenalga kuresch laikraksts to darijis, tad tas drofchi ween naw notijis weena waj otra agronoma waj kahda zita kunga dehli, bet titai paschas Zentrale labā. Ar dreboschu firdi wis rakstis, kas par Zentrali rakstis. Labat, ja tuhlin sahsumā augonus isgreesch, lai titai tas labais waretu augt un selt! Waj prese wareja kufu zeeft, ja taisam tuhstosch projektus, bet Preekufu ismehginajumu un parauga saimneeziba ar darbeem rahdam preekschschimi seht us neartas semes; waj presefija bija kufu zeeft, kad Zentrale tahdi weenbalfigi atsihti lopkopibas un penssaimneezibas spezialisti un Preekufu parauga saimneeziba, ka beedribas gada sapulze peerahdijas, lopkopibanesuse tisaudejumus, t. i. strahdajuse ar saudejumeem; waj presefija tablat bija kufet, kad mehs eerihkojam dahrgas maschinu stajijas, bet Preekufu muischa ta pate weena kufmaschina sarubs un neteef peenahzigi uistahdita? — Ne. Ja „M. W.“ lihds schim klusejis, tad tas winam ka schurnalam wehl turmehr peedodams, bet muhsu politistee laikraksti newareja kufu zeeft un tee ta isturedamees labi darijufchi. Masak projektet, bet wairak ka studram pee kopeja darba strahdat!

Jaunaja Rigas teatri (Romanowa eela Nr. 25) peektdeen, 26. februari, bija sarihkota atrisei Tijai Banga desmit gadu statuwes darbibas jubileja, pee kam israhdija pirmo reisi Andrejewa dramu „Anfisa“, gawilneezei usstahjotees titula lomā. Nams bija ispahrdots un gawilneezei tita pasneegtas daudas balwas un sarihkotas stalas owajijas. Stary pirmo un otru zehleenu Statuwes beedribas wahrdā swehrinats adwokats G. Semgals apweiza Tijai Banga ka Jauna teatra ustitizama lo atrisi, no teatra personala Pawils Grusna zildinaja winas tshaklo, ka strahdato rozinu, kura ne arween bij ar seltu weltita. Tad nolassja daudsos apweifumus un telegramas no kolegeem. Ari israhde bija deefgan labi sagatawota. Andrejews prot loti labi raksturot sawa laika beedrus „demoniskos dekadentus“, kuri nogrimufchi lihds aushm alsholismā un salkana erotismā. Ta te Bjodoram Zwanowitscham Kostomarowam neta zits nestahw prahta ka seeweetes; tas isdshwojas ar wisam trijam mahsam un mihl arweenu to, no kuras „dabu sulas“. Wispeheji Anfisa winu nogiste. Warbuht ari, ka Andrejews ar schim trim mahsam simbolisejis triju laikmetu seeweetes, Aleksandru ka patishanas kahro modes damu, Anfisu ka tagadejo histerisko dekadenti un Ninotschu ka nahkotnes seeweti, tas ir tahdu, ka autors istehlojees sawu idealu. Pehdeja tad protams ari atstahj simpatistru eespaidu. — ea—

Peterburgā, 1. martā. Dtra eefschaja 5. proz. aishemmuma premiju islofeschanā galwenee winefite frita us schahdam ferijam un numureem: **200,000** r. fer. 19,201 Nr. 5; **75,000** r. fer. 10,188 Nr. 46; **40,000** r. fer. 18,021 Nr. 26; **25,000** r. fer. 4424 Nr. 36; **10,000** r. fer. 294 Nr. 8, fer. 4545 Nr. 42 un fer. 10,429 Nr. 20; **8,000** r. fer. 11,650 Nr. 18, fer. 804 Nr. 5, fer. 11,913 Nr. 33, fer. 18,846 Nr. 31 un fer. 21 Nr. 5; **5,000** r. fer. 5112 Nr. 33, fer. 6320 Nr. 43, fer. 10,834 Nr. 38, fer. 5344 Nr. 43, fer. 16,545 Nr. 37, fer. 18,671 Nr. 44, fer. 9398 Nr. 7 un fer. 5499 Nr. 18; **1,000** r. fer. 10,773 Nr. 20, fer. 5194 Nr. 23, fer. 6567 Nr. 33, fer. 8006 Nr. 21, fer. 12,009 Nr. 20, fer. 10,695 Nr. 17, fer. 12,817 Nr. 38, fer. 12,714 Nr. 2, fer. 4372 Nr. 41, fer. 19,129 Nr. 32, fer. 5230 Nr. 21, fer. 16,636 Nr. 4, fer. 11,626 Nr. 26, fer. 17,948 Nr. 35, fer. 4762 Nr. 49, fer. 9215 Nr. 50, fer. 14,430 Nr. 21, fer. 9450 Nr. 44, fer. 9359 Nr. 45 un fer. 7455 Nr. 2.

Peterburgā, 24. febr. Gubernators semtram waja wagonā. Dtrdeen pusdeenā Permas gu

bernators walſis padomneeks W. Lopuchins, kuſch tagad atrodas Peterburgā, brauzis ar ormani pa Lebjaschas eelu. Ormanis, nellauſſiis ne eelu wagonu ſignalus, ne ari gubernatora uſſauzeenus, un tad ari elektriſkā eelu dſelſzeta wagonu uſſtrehjiis ormana ekipaſchai wirſu un ſa dragajiis to, pee kam gubernators pakuwis ſem wagona. Ja maſchiniſtam nebuhtu iſdeweēs wagonu uſ weetas ap turet, tad gubernators beſ ſchaubam buhtu nonahwets. Tagad wiſch dabujiis tilai weegluſ nodraſjumus un daſchus ſaſpeedumus.

— Senats atraidijis Dr. med. Dantſchakowas ſuhdſibu, ko ta zehla pret apgaimoſchanas miniſtri par to, ka winas nepeelaidis priwatdozentu ſkaitā pee Maſkawas uniwerſitates.

Wilna. 1907. gadā negehligā kahtā uſ eelas tizis nonahwets weterinarahrſis Jotſchs, kuſch pahraudſijis Wilnas loyu kautuwi Tagad ſlepkawa eſot atrasts. Tas eſot meeſneeks Dawids Galenpols. Wiſch iſſtaidrojot, ka to uſ ſlepkawibu uſpirtuſchi wairati meeſneeku meistarī, tapehž ka Jotſchs eaturejiis pahrat ſtingru kontroli un wiſu nelahgo galu lizis nemt noſt.

Wilna ſchajās deenās notikuſe ſlepkawiba, kura uſtraukuſe plaſchas aprindas un par kuru daudſ runā un daſchadi ſpreedele. Kahts gimnaſiſts luht noſchahwis Wilnas mahzibas apgabala kuratora Lewizka kundſi, eewainojiis tās meitu un pehž tam noſchahweēs ari pats. Par ſcho ſlepkawibu Wilnas awiſes ſino ſeloſcho: Kahtu wakarū (23. febr.) mahzibas apgabala kurators ar ſawu dſimtu rihtkojeēs eet uſ otrās puſenu gimnaſijas ſkolenu balli. Ap pulkſten 9 eenahžis wineem paſiſtamais Wilnas 1. gimnaſijas 8. klaſes ſkolens Kopyzewiſchs, 18 gadus wež jaunellis, kura tehws ir dabas ſinatnu ſkolotajs pee Marijas augſtako kuſu ſeeweſchu ſkolas. Kopyzewiſchs bijis nodomajiis pawadit Lewizka kunga dſimtu uſ balli. Wina ſanehmufe Lewizka kundſe ar meitu. Notikuſe pee tam ſawſtarpeja wahrdu maina. Kā domā, tad Kopyzewiſcha patalpojums netizis peenemts. Pa ſarunas brihdi Kopyzewiſchs iſrahwa rewolweri un pagreeſis ſtobra galu uſ kuratora laulatu draudſeni. Aſtanejiis pirmais ſchahweens, kuſch wahrigi eewainojiis Lewizka kundſi labajos ſahnos ſtarp plezu un ribam. Dtru ſchahweenu beſprahtigais jaunellis greeſis uſ kuratora meitu. Lode khrufe to waigā. Ar treſcho ſchahweenu, kā ſinams, Kopyzewiſchs nogahſis pats ſewi uſ weetas. Wiſs tas notizis gandrihſ azumirka laikā. Lewizka kundſe puſtundu pehž eewainoſchanas miruſe. Kuratora meitas Weras Grigorjewnas eewainojumu ahrſti aſſina par dſihwibai nedraudoſchu, bet lode wehl naw iſwilka. Pee winas gultas paſtahwigi atrodas ahrſti un deſchurē kirurgi. Pehž pilſehtā iſpauſtam baumam tragedija dibinoteēs uſ mihleſtibas ſakareem. Sata, ka Kopyzewiſchs jau deesgan ilgu laiku „wiljis“ uſ wina eewainoto Lewizka kunga meitu. Kopyzewiſcha paſineji par wina atſauzas kā par wiſai tihlamu energiſtu jaunelli. Kas bijis teeſchs nahwigās ſchaufchanas zehlonis, lihds ſchim wehl naw iſdeweēs iſſinat. Domā, kā Kopyzewiſchu noſpeeduſe nepeeteekoſcha uſmaniba pret wina no Lewizka kga dſimtas puſes. Ratra ſinā notikumam nelahdu politiſtu zehlonu neeſot.

Lodſā, 27. februari. Rodega brahtu Deringu ſa brika. Iſnihzinata auſtuwe un wehrptuwe. Saudejumi ſneedsas uſ 200,000 rbl. Leefmu apnemts ugunſdehſejiis metās ſemē no zeturtā ſtahwa un noſtās. Diwi eewainoti.

Grodnā, 27. februari. Uſ eelas ſaldati ar naſi wahrigi eewainoja 26. artilerijas brigades palkawneeku Mikitiņu.

Mogilewā, 27. februari. Paſta wilzeenā 12 katordſneekeem un 2 ziteem areſtanteem iſdeweēs peepeschi iſdſehſt ugunis un lahdam ſargu ſaldatam atnemt rewolweri. Geſahluſes ſchaufchanās, pee kam weens ſargu ſaldats un weens katordſneeks tituſchi nogalinati un 2 ſargu ſaldati un 10 katordſneeki eewainoti.

Sabarowſkā, 27. februari. Wakar gaiſchā deenas laikā pee paraſtās paſtaigaſchanās pa dſelſzeta dambi, apmehram 15 werſtes no pilſehtas, kahts nepaſiſtamis jihweks nogalinajis Amuras dſelſzeta pulka komandeeri palkawneeku Ignatjewu.

Ahrſemes.

Wahzija wairat pilſehtās, kā Frankfurtā pee Mainas, Berlinē u. z. noteek miſſigas demonſtrazijas par labu pruhſchu landtaga wehleſchanu likuma pahgroſſiſchanai. Deſmiteem tuhſtojeem ſtrahdneeku ar ſarkaneem karogem rokās demonſtredami eet pa pilſehtu eelam. Saprotams, ka pee tam nepagahja beſ ſadurſmes ar poliſiju un kara ſpehtu. Wairati eewainoti. Bet wiſpahrejas, teeſchas un aiſklahtas wehleſchanu teeſibas waldiba Pruhſija tomehr eewest negrib. Pruhſchu landtagā otrā laſjumā, kā telegrafi ſino, ar konſerwatiwo un zentruma (katoku baſnizas partijas) balſim pret wiſu kreifo balſim peenemts preeſchlitums, pehž kura wehleſchanas noteek atklahti un ne teeſchi.

Wines birgermeiſtars Dr. Luegers †.

Behletajus, kas wehl deputatus, gan eežet aiſklahti balſojot. Likuma iſpildiſchana par poſu muiſchu eſſpropriaziju Auſtruma-Wahzija aptureta aij abrejas politikas eemesleem. Auſtrijas poſi, proti, paſinojuſchi graſam Grentalam, ka neaiſſtahweſchot wairs ſabeedribi ar Wahziju, ja poſi Wahzija tiktu wajati. — **Auſtrija** nomiris 25. februari (10. martā) pehž ilgatas grehtas ſlimibas koti popularais Wines birgermeiſtars Dr. Luegers, kuſch peedereja pee kriſtigi ſozialās partijas un bija leels antiſemits — ſchihdu pretineeks. Luegers zehlees no ſemas kahtas. Wina tehws bija kahts ſkolas ſulainis un mahte galdneeka meita. Wiſch dſimis 1844. gadā 24. oktobrī Winē. Winam iſdewās dabut brihwſkolu un wehlat wiſch Wines uniwerſitatē ſtudejis par adwokatū. Ar 29 gadeem wiſch eefahjis politiſki darbotees un kā radikalās partijas kandidats wiſch eewehelets pilſehtas domneeks. 1885. gadā wina eeweheleja par reichsrata un 1890. gadā par Lejas-

Austrijas landtaga lozekli. — Luegers bija leels runatajs. Kad Luegeru eeweheja par Wines birgermeistaru, tad us ministru preekschneeka grafa Badeni eeteikumu keisars Luegeru neapstiprinaja. Wineeschi par to ta usbudinajas, ka eeweheja Luegeru pa otram lahgam. Atkal neapstiprinaschana. Celu demonstrazijas. Treschfahrteja eeweheleschana. Atkal neapstiprinaschana, kurai seko milsigas eelu demonstrazijas. Keisars nu aissauzis Luegeru pee sewis un isflaidrojis, ka „schimbrihscham“ apstahkli esot tahdi, ka newartot winau apstiprinat. Luegers bet nebuht nelozijees, bet apshmejis neapstiprinaschanu par „leelako mulkibu“, tahdu ween Badeni warejis padarit un pateizis keisaram, ka Luegera wahrds ari wehl tad pastahweschot, kad par Badeni sen wairs neweens zilwels nerunaschot. Bet us keisara wehleschanos winsch tomehr peekahpees un peetizis pagaidam ar birgermeistara weetneeka amatu. 1897. gadā winau eeweheja zeturto reisi par birgermeistaru, un nu schoreis ari waldbiba winau apstiprinaja. Ar karogem un ugunoschanu pilsehta apweiza scho gadijumu. — Preeksch Wines uskopschanas Luegers dauds darijis. Par wina popularitati leezina tas, ka peenemamās deenās druhsmejas fanteem zilweku pa domes nama koridoreem ar wisadām wajadsibam: weens winau gribeja luhgt kuhmās, otrs kahjās, treschs us tahdeem dimitas swehtkeem. Seewas, kuras ar saweem wihreem sakilbojuschās, luhdja buht par sameerinataju; semneeki no aplahrtnes atnesa seedojuemeem sawas raschas labakos paraugus; ubagi un weetas mekle-taji luhdja wina palihdsibu. Wisus winsch peenehma un usklauffja un preeksch iktatra winam bija patihkams wahrds. — **Bosnija un Herzegowina**, kuras, ka sinams, pee-weenotas pee Austrijas, eewesta konstitutizija. Mufhu bildē redsama tās pasludinaschana Serajewā, Bosnijas Herzegowinas galwas pilsehta. — **Greekijas** galwas pilsehta Atenās eeraduschees 120 Tesalijas semneeku deputati, kuri prasa wifu Tesalijas muischu ekspropriaziju un isdalischanu starp semneekem. Tesalija ir pawisam 249 muischas. — Wehlatās sinas is Atenam gan leel nojaust, ka muischu leeta panahtschot weenoschanos. Pehz kahdas zitas sinas is Atenam greeku waldbiba ari taiotees islihgt ar kara ligu un wispahrejais stahwolliis **Greekija** wairs neesot tik bihtams. Bet waj tas teescham tā, wehl jashaubas. — **Italijas** parlamentā peedshwoja leelu schkandalu. Leeta grosijas ap tahdu wahzeeti — Simensa kundsi, kura aisdomas, ka ta speego, un tās sakareem ar italeeschu wirsneekem. Kahds tautas weetneeks apwainoja wairak generatus. Selas bija diwtauja un wispahreja islihgschana. — Meera **Versija** wehl nam. Ar noluhktu, aisdabut prom is Labrifas kreeru kara spehktu, Satarkans ar saweem sidajeem nolehmuschi slehgt wisus basarus, lai krewweem nebuhtu eespehjams eepirkt pahrtiku un zitas wajadsibas. Gedshwotaji teek usajzinati palihdsjet walstij pee eekscheja spaidu aismehmuma realiseschanas — **Indija** (Kalkuta) eeradees Dalai Lama ar 65 pawadoneem. Angtu waldbiba winau sanem ar leelu godu. Is wisam Indijas malam Kalkuta eerodas budisti, lai redsetu sawas tizibas galwu. Tibetā pehz Dalai Lamas aishygschanas walda Tashji Lama. Kinas waldbiba Dalai Lamu gan isfludinajuse par atzeltu, bet tik weegli un gludi tai ta leeta tomehr neees. Kinas konstitutizijas likumu isstrahdaschanas komitejas preekschlifums, ka wehdsiba atzekama, no waldbibas peenemts. No scha laita zilwekus pirkt un pahrdot Kina pee bahrga foda aisleepts.

Filadelfija, 11. martā (26. februari). Amerikas strahdneeku saweenibas walde taikja spreedumu, pabalstīt moraliski un ar naudu streikotajus Filadelfija un noteitt generalstreiku pa wifu Pensilwaniju, ja tramwaju walde atteiktos no schkijreju teesas.

Berlinē, 14. (1.) martā. No Atenam sino, ka Tesalija waldot leels ustraukums un teekot noturetas trofshnainas sapulzes, pret waldbibas istureschanos semes ihpashumu jautajuma. Kardija isdarits apbrunots usbrukums pasascheeru brauzeenam. Kurinatajs un maschinists eewainoti, lokomotive sadausita un bagascha nolaupta.

Mufhu bildes.

Marsa sinojums semei atwer plaschas un tahlas isredses. Winsch gan naw patees, bet deemschehl, tit leela frantschu astronoma Kamila Flamarijona fantasijas auglis, bet schis fantasijas kahdreiseja peepildischanas naw nebuht neespehjama. No wifu zilweta deewischaikas garš wehl paspehs isdarit un safneegt, to wifu mirstiga zilweta gara azs wehl nemas flaidri newart paredset. Dauds kas wehl gara azim tikai ka migla nojauschams, kas warbuht drih top par pateesibu. Schahds gara nojautums warbuht ari ir slawenā astronoma „Marsa sinojums semei.“ — Kas to wehl nesen, tikai preeksch dascheem gadeem, wareja pateikt, ka zilwets jau 1909. gadā pa gaisu pahrlidos juhras? Driginels peeminellis, ka tas bildē redsams, rahda to weetu, kur Blerjo no Franrijas pahr juhras schaurumu pahrlidodams pee Dowras Anglijā nolaidās semē.

Grahmatu galds.

Redakzijai peesuhittas schahdas jaunās grahmatas:

Progresiwo demokratu sinatne latweeschu wehskures jautajumos. Kritika par Landera „Latwijas Wehsturi“ no J. Jantawa. Riga, 1910. 3. Dsolina apgahdiba. Matka 35 lap.

Jahna Jaunjudrabina **Koloreti shmejumi**. Riga 1910. Apgahdneezibas „Strehlneeks“ isdewums.

Watejas wehstules.

Glesnotaju **Schenberga** lgu **Leepaja** luhdsam usdot mums sawu tagadejo adresi.

S. — M. Keet.

Redaktors: Dr. philos. P. Sālits.

Ihpaschneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwā

eekshsemes un ahrsemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

stipru wihnogu wihnu 50 k.

sekoschās filialēs:

Suworowa u. Dsirnawu eelu stuhri,

Ielgawas schoseja Nr. 12,

Ahgenskálnā, Ilescha eelā Nr. 4a,

Petschal lunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, **Wez-Migas** stuhri.